

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egy évre ... 36 kor.
Fél évre ... 18 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy hóra ... 8 kor.

Nyilttéri közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 89.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Usztorok, március 1.

12 tiszt, 1300 főnyi legénység.

Bravurral végrehajtott támadás.

Berlin, február 28. (Hivatalos.) A
nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati harcér:

Az Artois-arovonal néhány helye
ellen intézett angol felderítő előretö-
réseket visszavertük. Az Ancre-terü-
leten állásaink előterében gyalogsági
harcok hadvezetőségünk szándékai
szerint folytak le. Vaillaytól nyugatra
az Aisne folyó mentén biztosító osa-
pataink egyikén a franciák rajtaütöt-
tek. Az őrállás és a már fogságban
levő csapat ellen támadással ismét a
mienk lett. A Maas balpartján a fran-
ciáknak erős tüzelés után éjjel Avo-
courtól északkeletre fekvő árkaik
ellen intézett résztámadásai meghiu-
sultak. Markirechtől nyugatra a Vo-
gézekben négy francia felderítő osztag
vállalkozásai kudarcot vallottak.

Keleti harcér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy
harcvonala:

A valeputnai ut mindkét oldalán,
az Erdős Kárpátok déli részén osa-
pataink jól előkészített, bravúrosan végre-
hajtott támadása több orosz magaslati
állást juttatott birtokunkba. 12 tisztet
és több mint 1300 főnyi legénységet fog-
lyul ejtettünk, 11 géppuskát és 9 akna-
vetőt zsákmányoltunk. Az elfoglalt vo-
nalakat több éjjeli támadással szem-
ben megtartottuk. Az uttól délre az
oroszoktól elfoglalt támaszpontot vé-
delmi berendezéseik megsemmisítése
után, a vonalnak reánk nézve kedve-
zőtlen fekvése miatt, az ellenség be-
hatása nélkül kiürítettük.

Mackensen vezértábornagy hadcsö-
portja:

Nincs ujság.

Macedóniai harcér:

A Cserna-hajlásban az olaszok a
Paralovótól keletre február 12-én tö-
lük elfoglalt magaslati állásokat bő-
séges tüzelőkészítés után nagy erővel
megtámadták. Támadásuk nagy vesz-
teségükkel omlott össze. Egy talp-
alattnyi földet sem veszítettünk. Luden-
dorff, első főszállásmester. (Miniszter-
elnökség sajtóosztálya.)

Nincs nemzetiségi párt.

A román irridentizmus lidérc-tüze
évtizedekig volt a politikai élet ijeszt-
gető réme s nem egy magyar poli-
tikust vezetett tévútra s vitt ingová-
nyos talajra. Volt ugyan egy-két vas-
kezű államférfiunk, aki nem engedte
szabadjára ezt a tüzet: beszorította a
hazaellenes oláh-lelkek mocsarai közé,
de legtöbbször — fájdalom — osupán
a jóakarát rőzsegátjával védekeztek
ellene. Ez pedig csak élesztette a tü-
zet, úgy, hogy egyszerre azt vettük
észre: égnek a hegyek, az erdélyi
gyönyörű mezőségek, a magyar oázis-
ok és a székely háztetők. Minden
égett. A feneketlen oláh gyűlölet fel-
gyújtott mindent. A boeskorok nyo-
mán lángnyelvek osaptak ki a földből.

Midőn a német kard és a magyar
vitéség eloltotta a balkáni tüzfész-
ket: kitűnt, hogy a gyujtogatók

...közül több, mint
tízezer azzal is magára vállalta a ha-
zaárulás vádját, hogy az erdélyi tüz-
oltás nagy munkájának megkez-
désekor — átszökött Oláhország-
ba. Ezekről beszélt ma a magyar
képviselőházban a magyar románok
egyik vezető embere. A felháborodás
haragja zugott beszédében, amellyel
megtagadta azokat, akik a hazai föld
ellen ennyire vétkezni tudtak. — Bi-
tófa legyen a büntetésük, ha bünö-
sök, de az ártatlanokat védje meg
a mindeneknél drágább igazság!

Legyen így, de — így legyen. Ki-
mélet, opportunizmus ne játszóké töb-
bé szerepet a magyar politikában. Ne
legyen irgalom és kegyelem annak a
számára, aki a drága hazai föld el-
len gyűlöletet táplál a szívében. Nem
szabad engedni többé egyetlen fele-
lős magyar államférfiúnak sem, hogy
a nemzetiségi politika, életre keljen s
a nemzetiségi kérdések vad hajtásai
felburjánozzanak. S így nem szabad
eltérni azt sem, hogy bármilyen nem-
zetiségi párt megalakulhasson. A ro-
mán, tót, szász nemzetiségek helyez-
kedjenek el a most meglevő pártok
keretei között, ahol, ha igaz hűvei a
magyar állameszmének, jogos igé-
nyeik mindenkor kielégítésre fognak
találni. Ha ezt nem akarják: akkor
titkos oéljaik vannak s velük szem-
ben a magyar törvények minden
szigorúságát kiméletlenül éreztetni
kell...

12 tiszt, 1300 főnyi legénység.

(Rohammal elfoglalt magaslati állás.)

Budapest, február 28. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

Keleti harcér:

Mackensen vezértábornagy hadsere-
gének arcvonala:

Nincs jelenteni való.

József főherceg vezérezredes arc-
vonala:

Kampolungtól keletre megsemmi-
sítettünk egy ellenséges tábori őrsé-
get. A valeputnai ut mindkét oldalán
osapataink tegnap délután meglepő
támadással szemben rohammal elfogial-
tak több magaslati állást. Az alagut-
támaszpontot a védelmi művek szét-
rombolása után kedvezőtlen fekvése
miatt az ellenség beavatkozása nél-
kül kiürítettük. Az összes többi el-
foglalt területet, több makacs táma-
dással szemben megtartottuk. A nap
zsákmánya 12 tiszt, több mint 1300 fő-
nyi legénység, 11 géppuska és 9 akna-
vető.

Lipót bajor herceg vezértábornagy
arcvonala:

Lucktől nyugatra rohamosapataink
rajtaütöttek egy orosz előőrsön.

Olasz harcér:

A tengeremelléki harcvonalon a
tüzérségi tevékenység mérsékelt ha-
tárok között maradt. Repülőink a
görzi grótságban sikeresen dobtak
bombákat olasz csapatáborokra. Mar-
mulatától délre tüzünkkel rajtaütöt-
tünk az ellenség Ombretta állásain és
két ágyut, egy löszerraktárt és az
olaszok fedezékeit megsemmisítettük.

Délkeleti hadszintér:

Biztosító osapataink Maliktól észak-
nyugatra szétugrasztottak egy ellen-
séges osztagot. Hőfer altábornagy, a
vezérkari főnök helyettese. (Miniszter-
elnökség sajtóosztálya.)

Az üzletek zárórja. Green Nándor
főkapitány a m. kir. minisztériumnak a tüzelő
anyagokkal való takarékoságról szóló 4470-
1916. sz. rendelete alapján közhírré teszi, hogy
a nyilt árusítási üzleteket (boltokat) az azok-
hoz tartozó irodai és raktárhelyiségekkel együtt
március és április hónapokban esti 7 órától
reggel fél 7 óráig, az olyan üzleteket pedig,
amelyekben tulnyomólag élelmi, vagy egyed-
árusági cikkeket árusítanak, március és április
hónapokban pedig esti fél 8 órától reggel
fél 8 óráig zárva kell tartani.

Sulyos vádak az erdélyi román intelligencia ellen.

(Tisza István gróf a bűnösök megbüntetéséről — A képviselőház ülése.)

— Saját tudósítók teletjelentése. —

A képviselőház ma folytatta a kivételes hatalomról szóló miniszterelnöki jelentés tárgyalását, melyet még a helnapji ülésen is folytatni fognak. Ma interpellációs nap volt és délután hat órakor a vita megszakításával áttertek az interpellációk tárgyalására, melyről lapunk más helyén számolunk be. A vitáról a következőket telefonálja tudósítónk:

Szász Károly alelnök félnegy órakor nyitotta meg az ülést.

A kivételes hatalom igénybevételéről szóló jelentéshez elsőnek Siegescu József szólalt fel. Beszédében a többtermelést sürgette, majd a nemzetiségi kérdést tette szóvá. Hallotta, hogy legutóbb egy mérsékelt román párt létesüléséről beszéltek. Ezt politikai abszurdumnak tartja, melynek semmi célja sincs.

A román ágának a meglevő pártok között kell elhelyezkednie.

A magyarság és a románság között ebben a háboruban új vérszerződés jött létre az alkotmányos megértés alapján. A háború igazolta, hogy a magyar pártokban kell elhelyezkedni a románságnak. Akik dezertáltak, azok a perfid Romániában megkapták méltó bűnhődésüket. Tizezernél több dezertor volt. Szomorú valóság ez, melyet nem a gyávaság, hanem az irredentizmus mozdított elő. A koncentrációs táborokban számos román van. Ezeknek ügyét behatóan kell megvizsgálni. A bűnösöket halálos büntetéssel kell sulytani, de az ártatlanokat nem szabad elítélni. A románság ebben a háboruban hasonlíthatatlanul jobb hazafinak valósult, mint a szászság. Végül kért a kormányt, hogy sulytson le kiméletlen szigorral a hazaáruló románokra, de védje meg az ártatlanokat, azokat akik kötelességüket teljesítették. A jelentést tudomásul veszi.

Tisza István gróf miniszterelnök nyomban válaszolt a felszólalásra és legnagyobb örömmel fejezi ki azokért a hazafias kijelentésekért, melyeket Siegescu József tett. Minden magyar románnak pártkülönbség nélkül hiva kell, hogy legyen a testvéri együttérzésnek. Őszinte örömmel üdvözi a románságot, mely a magyar alkotmány alapjaira helyezkedve a magyar pártok keretei között akar helyet foglalni. A magyar románság és szászság magatartásának szembeállítását helyteleníti, mert mindkettőnek vállvetve kell küzdeni a győzelemért.

Beszédében ezután rátér az erdélyi betérésre. A tulerót néhány ágyuval nem lehetett volna feltartóztatni és csakis az oláhok lassu tapogatózó előnyomulása, a hatvan-nyolcvan kilométernyi fronton tette lehetővé, hogy koncentrálhassuk erőnket. A szászok és a román katonák azt kérték, hogy vezessék őket a romániai frontra, hogy visszaverjék a galád betörőket. Sajnos, azonban megtörtént az is, hogy

egyes román családok érintkeztek az ellenséggel. Igyekeztünk ezekben névsorát összeállítani és minden egyes esetben megakarjuk állapítani a tényálladékat, mert sulyos hiba lenne az ártatlanokat sulytani, viszont a bűnösöket nem fogjuk megbüntetlenni hagyni. Sajnos le kell vonni azt a következtetést, hogy különösen az erdélyi ro-

mán intelligenciában nem találtuk meg a megbízhatóságnak azt a fokát, amelyet joggal elvartunk.

Ennek következtében a megtorlásnak nem az a módja, amelyet a tulajdonon kívánnak, hanem az, hogy a hazai románság érzésvilágát közelebb kell hozni magunkhoz és biztosítani kell az állam hatékony befolyását az egyesekre és az egyes intézményekre. Ebben a munkában számít a hazafias románság támogatására.

Rátért ezután a miniszterelnök a belpolitikai kérdések tárgyalására és Andrassy Gyula gróf és Pallavicini György őrgróf legutóbb elhangzott beszédeire reflektált. Kijelenti, hogy nem osztja Andrassy Gyula gróf belpolitikai elveit. Rosszul fejtegette a horvát kérdést, amikor a horvát-szerb koalíció úralomrajutásáról beszélt. Pallavicininek azt válaszolta, hogy az osztrák Mundus társaság helyreállításában megtudhatott volna mindent, ha a Hitelbanknál, ahol ő igazgatósági tag, érdeklődött volna. Pallavicini felhasználta az alkalmat arra, hogy a kormányt támadja és hogy uraságoktól levett, elkopott frázisokat használjon fel az élelmezési kérdésben. Rámutat arra is, hogy Pallavicini a zárt ülésben tett nyilatkozatokért támadta, holott a miniszterelnök maga is amellett volt, hogy azokat a kérdéseket nyílt ülésben kell tárgyalni. Az összeférhetetlenségi ügyekre vonatkozólag kijelenti, hogy a munkapárt ezekkel az ügyekkel kapcsolatosan a lehető legszigorubb álláspontra helyezkedett.

Beok Lajos közbeszól: Daniellel szemben is?

Tisza István gróf miniszterelnök kijelenti, ha kiderül az inkompatibilitás, akkor vele is le fogja vonatni a következtetést. Kijelenti, hogy a munkapárt kebelében egyébként a legnagyobb egység és bizalom uralkodik, főleg azért, mert tudják, hogy politikai missziót kell teljesíteni.

Háboru után nem lesznek központok.

Vitázik Sztérényi beszédének ama részével, mely az élelmiszer-ellátás kérdéséről szól. Sztérényi rossz szolgálatot tett ezzel a beszédével, mert elhítheti szövetségeseinkkel és különösen Ausztriával, hogy mi duslakodunk és nem teljesítjük velük szemben kötelességünket, holott elkövtünk mindent, ami erőnktől tellett. A kormánynak nem szándéka a központokat fentartani a háboru után, kivéve a szükséges átmeneti állapot idejére. A kormánynak kész programja van arra, hogy a hadsereg által felhasznált anyagokat, a mezőgazdaság céljaira átvegye.

Rámutat ezután, hogy sem a Haditermény, sem pedig a központok egy fillért sem juttattak pártpolitikai célokra. Hiba volna egységes élelmezési politikát folytatni, mert nálunk élelmiszerhiány tényleg nincs. A megélhetés a jövő aratásig biztosítva van, csak hogy nagyobb önfegyelmegzettség és rend lenne szükséges.

Rámutat, hogy a maximális árak tullepését a kormány szigoruan üldözi, de ebben a kormányt és a hatóságokat a magánosoknak és az intézményeknek is támogatni kellene. Egyik budapesti lapnak, az Estnek szerkesztője a napokban figyelmessé tette a kormányt ilyen esetekre. Több száz esetet hozott a kormány

tudomására. Ezeket az eseteket megvizsgálták és szigoruan megtorolták. Ez a követendő példa.

Kifejti ezután, hogy az ipari cikkek maximalálásának kérdését nem lehet összehasonlítani a mezőgazdasági termékek maximalálásának kérdésével, mert a mezőgazdaságban a többtermelés lehetséges, míg ez az ipari cikkek-nél nem. A háboru folytán a nyers anyagok egyrészt nagyon megdrágultak és majdnem teljesen eltűntek, másrészt a munkabér és az előállítási költségek is tetemesen emelkedtek és ennek következtében egyes ipari ágak teljesen megszűntek. A Mezőgazdasági Egyesület gyűlésén a kormányt ért támadások inkább pártpolitikai tenedenciával agitációs célból, mint tulajdonképpen mezőgazdasági érdekből történtek.

Helyteleníti Andrassy Gyula grófnak Ausztriáról tett kijelentéseit. A szövetségesek között mindig a legteljesebb barátság állott fenn. A magyar és az osztrák kormány kölcsönösen örködnék egymás jogai felett, nem befolyásolják és nem presszionálják egymást. Vállvetve küzdenek érdekeikért, de úgy ő, mint magyar miniszterelnök megmarad magyar hazafinak, mint ahogy az osztrák miniszterelnök is megmarad osztrák hazafinak. Helyteleníteni kell az ellenzéknek ama tendenciózus beállítását, mintha a jelenlegi osztrák kormány alakítása az erők egyesítése lett volna Magyarországgal szemben. Rátér ezután arra, hogy a koalíciós kormányról tett multkori megjegyzése arra vonatkozik, hogy a koalíciós kormánynak meg kellett buknia, fel kellett oszolnia, mert nem váltotta be azokat a várakozásokat, amelyek az ország az uralmukhoz fűzött. Nem tudták teljesíteni azokat az ígéreteket, amelyeket az országnak tettek. Kifejtette, hogy a koncentrációs kabinetet mindig ellenezte és főleg ezért hiúsult meg annak terve. Andrassy-nak Ausztriával szemben való viszonyunkról tett megjegyzését ismételtlen és nyomorékosan vissza kell utasítania. Újévi beszédében az osztrák kormányról lojalisan nyilatkozott.

Végül azt mondja a miniszterelnök, hogy a háboru megmutatta, hogy milyen kötelességeket kell teljesíteni. Kötelességünk gazdasági és kulturális politikát folytatni, hogy demokratikus társadalmat neveljünk — mondotta Tisza István gróf — hogy aztán azoknak jogokat adhassunk. Mert jogokat adni, mielőtt ezek az előzetes feltételek nincsenek meg, lehetetlen.

A miniszterelnök beszédét a jobboldal erősen megéljenezte és megtapsolta.

Izléstelen kiszólás.

Ezután Pallavicini György őrgróf személyes kérdésben kért engedélyt felszólalásra. Rámutat arra a módra, amellyel a kormány az ármaximalásoknál járt el. További beszédében kijelenti, hogy hajlandó a Hitelbankkal minden összeköttetést megszakítani, ha a miniszterelnök szintén ezt cselekszi.

Tisza István gróf miniszterelnök válaszul kijelenti, hogy ő a birtokát egy vállalkozásnak adta bérbe, amely a Hitelbankkal összeköttetésben áll. Ha Pallavicini beszédében erre célozott, ez izléstelenség.

Az ellenzék erre óriási lármában tör ki. A padokat verik, követelik az elnöktől, hogy utasítsa rendre a miniszterelnököt. Károlyi Mihály gróf, aki előzőleg szólásra iratkozott fel, percekig nem tud szóhoz jutni. Az elnök több ellenzékít és több munkapárti képviselőt rendre utasít. Percekig tartó zaj után az elnök végre rendet teremt és ekkor Károlyi emelkedik szólásra és kijelenti, hogy az elnök rendre utasítását nem veheti tudomásul, mert kötelessége

lett volna a miniszterelnököt is rendre utasítani.

Szász Károly ezért rendre utasítja Károlyit, aki beszédében védelmébe veszi az amerikai agitációs utat és kijelenti, hogy Amerikában pénzügyítés érdekében agitáltak, de ez az eljárás nem hasonlítható össze a munkapárt eljárásával és annak a munkapártnak, amely választási alappól jött létre, nincsen joga kritizálni eljárásukat.

Ezután az elnök megszakítja a vitát és

javasolja, hogy holnap folytassa a Ház a jelentés tárgyalását.

Apponyi Albert felszólal a napirendi indítványhoz és kifejti, hogy holnap az összerühetlenségi bizottsági ülés lesz, ezért a Ház ne folytassa holnap a miniszterelnöki jelentésnek tárgyalását.

A Ház ezután elfogadja az elnök napirendi indítványát és ezután áttérnek az interpellációk tárgyalására.

Batthyány Tivadar gróf és az orosz ügynök.

(Schelking és Berchtold. — A bukaresti béke revíziója.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A Ház folyosóján sokat beszéltek Holló Lajos és Andrássy Gyula minapi beszéde kapcsán a besavanyodott rokonszenvekről, amelyeket most Károlyiék szívesen burkolnak a hallgatás és ezzel a feledés fátyolába. A többi ilyesajta furcsa külpolitikai balfogás között, amely egyes vitézkötésesen hazafias utakkal megessett, akik közvetlen a háború előtti időben, amikor már egész Európa vajudott és igitott remegéssel érezte a nagy vihar kitörését, az ő taktikájuk földalatti folyosóiban vakondok-szemekkel nem voltak képesek meglátni a nagy idők perspektíváját. Ilyen dőre szarvashibát követett el 1914. júniusában a Károlyi-párt egyik alelnöke, Batthyány Tivadar gróf is.

Ezekben a júniusi napokban Konstanzból Budapestre érkezett Schelking Jenő orosz államtanácsos, kamarás, az orosz diplomáciának egyik kitűnő ügynöke, aki abban az időben a a Birseviija Wjedomoszti oimü erősen hivatalos orosz lapnak a szerkesztője volt. Ez az ur akkor sokat érintkezett vezető politikusainkkal, akiknek az akkor aktuális külpolitikai kérdésekről való véleményére volt föltötte kíváncsi. De nemcsak kérdezett, hanem előadta a maga külpolitikai nézeteit is, amelyről soha sem mulasztotta el hangsúlyozni, hogy az ő nézete a mértékadó orosz politikai körök véleményéhez igen közel áll.

A külpolitika előterében akkor az albániai kérdés állott, amely nem intéződött el azzal, hogy a monarchia diplomáciájának, főleg Berchtoldnak sikerült az önálló Albánia felállítását kiforszírozni, mert az új állam megalakulása és Wied herceg trónfoglalása nem ment olyan simán, mint azt talán nálunk szerették volna. Akkor ezt az albán nép politikai értelmességének igyekeztek betudni és bizonyos ma-

gyar politikai csoportokban nagyban kárörvendeztek Berchtold kudarcán, aki akkor még nem volt olyan népszerű ugyanezen politikai berkekben, mint ma. Azóta tudjuk, hogy az albán kérdés kusza fonalait Pétervárról, Londonból, Párisból és Rómából rángatták és a délszláv izgatás és az olasz ügynökök egyaránt megfelelő munkát fejtettek ki az új albán fedelmen keresztül a monarchia ellen. Erről az albán kérdésről való tervét adta elő, ahol meghallgatták, Schelking ur és ez a terv röviden a következő volt:

— Ausztria-Magyarország adja fel az albániai marottot és ha ezt Berchtold tenni nem akarja, akkor távozzék. Távozásával a Balkán pacifizálásának egyetlen akadályja is eltűnik az utból. Albánia megszűnik önálló állam lenni és területét a balkán-népek tolosztják egymás között. Dél-Albánia Görögországhoz lesz, Közép- és Észak-Albánia pedig Szerbiához és Montenegróhoz. Ezzel szemben a balkán-népek engedményeket tesznek Bulgáriának, aki iránt Ausztria-Magyarország különösen szimpatizál. Bulgária a görögöktől megkapja Kavallát, Szerbiától és Montenegrótól Monasztirt, Isztipet és Okridát. Ezzel aztán Ausztria-Magyarország attól is meg lenne védve, hogy Olaszország az Adria partján terjeszkedhessen és Albánia kikötőit e célból semlegesíteni kell.

Ez a terv, amely első pillanatra ártatlannak látszhatott, akkor veszedelmes csapda volt, mert a Balkán-kérdésnek ilyen megoldása kétségtelen veresége lett volna a monarchia diplomáciájának, amely az albán kérdésben megalázás nélkül nem retirálhatott, óriási meg-

erősödését jelentette volna a délszláv eszmének, a semleges kikötők leple alatt Oroszországot kikötőkhöz birtatta volna az Adrián, de főleg feladását jelentette volna a monarchia amaz álláspontjának, hogy a Balkán-kérdést végleg csak a bukaresti béke revíziójával lehet megoldani, azaz azzal, hogy a megalázott és kifosztott Bulgáriának minden tőle elrablott területet visszaadjanak. Ha a monarchia a Schelking ur terve szerint akarta volna kárpótolni Bulgáriát, akkor a bolgárok az ő nemzeti céljaiknak csak egy igen csekély részét érthették volna el. A monarchia diplomáciája nem is ugrott bele ebbe a csapdába, de igenis belugrott Batthyány Tivadar gróf, aki a Magyarország 1914. június 28-iki dátumú, azaz 27-én este megjelent számában az albán-kérdésről vezérelkezve, kicsitolta Berchtoldot az albániai marottért és azt a tanácsot adta neki, hogy a bukaresti béke revízióját a következő megoldás szerint vigye keresztül:

— Epirus jusson Görögországnak, Észak- és Közép-Albánia Szerbiának és Montenegrónak, Bulgária kapja Kavallát a görögöktől és a Vardar-völgyét a szerbektől, amivel a Balkán egyensúly helyreáll. Albánia kikötőit semlegesítsék, hogy azokban Olaszország katonai bázist ne nyerhessen. Románia birtokállományát azonban változatlanul tiszteltben kell tartani. Ehhez az entente bizonyára hozzá fog járulni.

A két rendezési terv meglepő hasonlósága bizonyára nem annak a következménye, hogy Batthyány az orosz ügynök tervét elfogadta volna. Ezt ő róla nem lehet feltételezni, mert ha jóhiszeműek akarunk lenni, akkor azt kell hinnünk, hogy Batthyány erre a megoldási tervre önmagától jött rá, bármily feltűnő és megdöbbentő is e két tervzet azonossága. A különös külpolitikai eszmetársulást másnap reggel megrögtte egy előkelő lap, de Batthyány válaszára már nem kerülhetett a sor, mert június 28-án Szerajevó utcáján eldőrdültek a revolverlövések, amelyek meggyilkolták a monarchia trónörökösét és hitvesét és meggyilkolták a világbékét. Ezekre a revolverdorrenésekre immár három esztendeje visszhangznak a bömblő agyak, amelyeknek borzalmas kórusát az egész világ fájdalmas reszketés hallgatja, csak Batthyányék és Hollóék nem hallják benne a világtörténelem szavát még ma sem.

Romániában internált magyar újságíró.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Rendkívül érdekes és föltétlenül megbízható jelentést küldött a Romániában levő német főhadiszállás engedelmével Fogány József újságíró, a Romániában internálva volt magyaroknak sorsáról, amelyet a következőkben ismertetünk:

— Bukarestben és a nagyobb román városokban szerencse, véletlen, vagy feledékenység következtében legfeljebb csak néhány száz magyarnak sikerült elkerülnie az internálást. Aki tizenhét éves elmúlt, azt letartóztatták, bármilyen öreg volt is vagy lett lögyen akármilyen beteg és nyomorék. Jelentkeznie kellett mindama férfiaknak, akik tizenhat évesek elmúltak. Mindenkinnek öt napra való élelmet kellett magával hoznia és mint megállapítást nyert, körülbelül negyven ezer ember tett eleget a jelentkezési kötelezettségnek. Engem 2200 magyarral együtt elvittek a Suditiben levő internáltak táborába. Bukarestben teherkocsikra raktak bennünket, elszállítottak Jalomizába és innen a körül lévő falvakba kerültünk. Az első éjszakát mindenki a szabadban töltötte és

noha voltak közöttünk nyolevan évesnél öregebek, nyomorékok, hályékok, betegek, akiket a kórházból hurcoltak ki, mégis csak a vagyonszemből engedték meg, hogy szobát béreljenek maguknak. A többiket — rendszeren nyolevan embert együtt — parasztházakban, istállóknak és pajtákban helyezték el, egyrészt azonban az egész idő alatt a szabadban volt kénytelen táborozni. Szeptember közepe táján ötszáz embert összefogtak és még máig sem tudom, hogy hova vitték őket.

— Az internáltakat három osztályba sorolták. Az első osztályt arra utasították, hogy maga gondoskodjék élelelről, a második osztálynak élelméről gondoskodott a hatóság, a harmadik osztály élelmezéséről senkisémm gondoskodott. Ezek valóságban koldolni voltak kénytelenek. Az étel rossz volt, mert napról napra egy izetlen bablevest és egy darab rossz kenyert kaptunk. Csak a csendőrség révén és óriási árakon tudtunk valamit szerezni. Póstat eleinte egyáltalában nem kaptunk, később megengedték, hogy hetenkint egy levelezőlapot írjunk, de egy-egy lapra csak öt sort írhattunk román nyelven. A hazuról küldött csomagokat mind felbontották és kifosztották. A pénzes utalványt heteken át nem fizették ki és csak ha megvesztegettük a póstahivatalnokot, juthattunk a pénzünkhöz. Noha igen sok be-

teg volt a táborban, orvos és gyógyszer nem állott rendelkezésünkre. Másfél hónap után azután minden héten egyszer egy-két órára megjelent egy orvos, de ennek sem volt gyógyszer. A rossz bánásmód következtében igen sokan meghaltak és magunknak kellett szétvennyeket eltemetnünk.

— A tábor parancsnoka Receanu hadnagy, legalábbis médon bánt velünk, noha mindig azzal hangozott, hogy ő kulturáember, mert ő Németországban tanult.

— Majd gondom lesz rá, hogy maga a temetőbe kerüljön, kiáltotta egyszer felém. Mikor látta, hogy majd összeesem a fáradtságtól és mikor reggel jelentettem neki, hogy ismét haldoklik egyik társunk, így válaszolt:

— Legfeljebb egy doglöttel több lesz.

— Egy beteg azzal a kérelemmel fordult hozzám, hogy mentse fel a munkától, mert különben meghal.

— Nem baj, legalább egy magyarral kevesebb lesz, válaszolta a hadnagy.

— Három ízben láttam, hogy Receanu veri az internáltakat. Az már fel sem tűnt, hogy a csendőrök puskatussal ütnek bennünket.

Néhány hónap múlva tárgyalni kell.

— Olaszország kapitulálni lesz kénytelen. —

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A Neuve Statesmann londoni lap legutóbbi számában az írja, hogy a korlátlan buvárhajó harc Angliára súlyos következményekkel járt. Németország jól számított, mert az élelmiszer és nyersanyag behozatal megszűnt. Néhány hónapon belül tárgyalásra lesznek kényszerítve. Ha a tonnataralmak elsüllyesztését úgy folytatják, mint a legutóbbi tizenöt napban, akkor néhány hónapon belül be kell fejezni a háborút és Angliának békét kell kötnie, mert ily körülmények között még egy téli hadjáratot nem bírna ki. Ezekkel a tényleg bekövetkező eseményekkel kell számolnunk, — így fejezi be az előkelő lap fejtegetéseit.

Bordeauxban úgy tudják, hogy az Orleans utját nagy viharok teszik nehézzé s ezért a Rochesterrel együtt még nem érkezett meg oda.

Wilson beható tárgyalásokat folytatott Lansinggel a Lakonia elsüllyesztése miatt. Később hivatalos jelentést adtak ki, amely szerint a Lakonia elsüllyesztése olyan cselekedett, amelyről Wilson azt hitte, hogy Németország sohasem fogja elkövetni.

A Lakonia elsüllyesztése után 26 matróz nyomtalanul eltűnt. A Cunard Line közli, hogy három matróz meghalt, 6 matróz hiányzik és 6 kórházban van.

Newyorkból jelentik: Az amerikai háborúra izgató sajtó a Lakonia elsüllyesztését akarja kihasználni. Az amerikai nép véleménye szerint azonban két ember halála nem elegendő arra, hogy háboruba döntsék Amerikát.

Zürichből jelentik, hogy az olasz kikötőkben a hajóforgalom teljesen

— Az internáltak második és harmadik osztálya fát vágott az erdőben és feldolgozta hadicélokra, lövészárkok számára. A pénzünket elvették tőlünk, nem tudtuk visszakapni csak akkor, hogyha Teodoreszku kapitánynak, élelmező tisztünknek az összeg tíz százalékát átengedtük. Rocoanu hadnagy is minden alkalommal elfogadott tőlünk pénzajándékot. Naponta kétszer kellett gyülekezniük, még a betegeknek is, akiket esőben és hóban többször óraszámra állattak a szabadban.

Egy idő múlva kikeresették az iparosokat, asztalosokat és lakatosokat és elvitték Brailába, Galatzba, ahol a hadiműhelyekben dolgoztatták. A tizenkét évesnél fiatalabbak és ötvenöt évnél öregebbek elkerültek Urzicénba, ahol később a mi csapataink szabadították ki őket. Bennünket Oroszországra akartak vinni, de egy esendő megvesztegetése révén én és még három ur visszanyertük szabadságunkat. Három hélig rejtőztünk Civerstiben egy paraszt házában, míg végre december 31-ikén a bevonuló csapatok megmentettek bennünket. Visszatérő tréncosisoktól arról értesültem, hogy az internáltakat egész Tejusung hurcolták, de tovább nem tudták őket vinni, mert az igavonó állatok kidőltek. Igen sokan a kimerültség miatt összeestek már az u.n. Számításom szerint a központi hatalmak aiatvaiói közül körülbelül huszezeret opeittek magukkal a románok orosz földre.

megszűnt az osztrák-magyar buvárhajóknak a Földközi tengeren kifejtett tevékenysége miatt.

A Corriere de la Sera írja: A buvárhajó háború következő hónapjában esetleg eldől, hogy Olaszország gazdasági élete kiállja-e, vagy gazdasági okokból kapitulálni kénytelen. A buvárhajó háború a kormányt súlyos dilemma elé állította.

Berzeviczy Albertet

megsértette a Nemzeti Kaszinó.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Budapestről telefonálja tudósítónk: Berzeviczy Albert a Nemzeti Kaszinónak legutóbb megválasztott igazgatósági tagja tegnap lemondott emetisztviségéről. A lemondás oka a következő: A Kaszinó választmánya pár nappal ezelőtt ülést tartott, melyen tagok választása volt a napirenden. A titkos szavazásnak az volt az eredménye, hogy egy jelölt, akit Berzeviczy ajánlott felvételre, nem jutott be. Berzeviczy nyomban a választás után kijelentette, hogy le fog mondani igazgatósági tagságáról.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Berzeviczy Albert Illés József dr. országgyűlési képviselőt és Jaross Vilmos császári és királyi kamarást ajánlotta felvételre. Titkos szavazásban Jaross kisebbségben maradt. A kaszinótagok most két pártra oszlanak. Az egyik szerint Berzeviczyn nem esett sérelem, a másik párt szerint Berzeviczy megsértését jóvá kell tenni, kérjék fel, hogy tartsa meg igazgatósági tetségát továbbra is, Jarost pedig vegyék fel a Nemzeti Kaszinónak tagjai sorába. Az a párt, amelynek véleménye szerint Berzeviczyn nem esett sérelem, precedensekre hivatkozik. Amikor ugyanis visszautasították Andrássy Gyula által ajánlott Moskovitz Iván dr.-t, a Wekerle Sándortól ajánlott Joanovios Sándor temesmegyei főispánt, sőt Goluchovszky Agenor gróf külügyminisztert is visszautasították. Tették pedig azért, minden sértő szándék nélkül, mert nem ismerték ezeket az urakat. A Nemzeti Kaszinó zártkörű hely ismerősök számára, oda ismeretleneket nem vesznek fel és ebben semmi sértő szándék nincsen.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Csütörtökön: Végre egyedül!

Fenteken: Borezer.

Szombaton délután három órakor mérsékelt helyárrakkal: Ifjúsági és népies előadás: A kornevvel harangok.

Este hét órakor, rendes helyárrakkal: Arany János 100 éves születésének évfordulójára Szent-ivaneji átom, tündérvjáték. Mendelssohn-zenevel.

* A porcellán-figura és a munkásleány. E címmel érdekes szociális irányú cikkeket közöl az Aradi Tükör legújabb száma, amely ma, csütörtökön jelenik meg. A többi cikk is bizonyára nagy érdeklődést fog kelteni, mert Arad gazdasági és társadalmi életének tükrét tartja az olvasó elé. Az Aradi Tükör legújabb száma a papírkereskedésben, a dohánytőzsdékben és a rikkancsoknál kapható.

Aradon nincs himlőjárvány.

Huszonhárom eset öt hónap alatt.

— A főorvos nyilatkozata.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad egyik legnagyobb bérházában, az Andrássy-tér 3. szám alatti Neuman házban tegnap délután egy ott lakó asszony gyanusan megbetegedett. Pecsénye Lajos bankszolga felesége az illető és miután rosszabbra fordult az állapota és a testén gyanus kiütések támadtak, Prohászka László dr. tb. főorvos kereste föl és alapos vizsgálat alá vette. Ennek során megállapította, hogy az asszonyon a hólyagos himlő tünetei mutatkoznak. Prohászka dr. intézkedésére az asszonyt azonnal a járványkórházba szállították, a lakását fertőtlenítették, s a nagy bérház valamennyi lakóját még tegnap délután beoltották, hogy elejét vegyék a ragályos kór tovább terjedésének.

Az Aradi Közlöny munkatársa ma fölkereste Tisch Mór dr. városi tiszt főorvost, aki kijelentette, hogy a bankszolga feleségén mutatkozó tünetek felismerhetően a hólyagos, tehát nem a fekete himlő tünetei. Pecsénye Lajosné a napokban Mezőhegyesen járt és valószínűleg ott szedte magába a betegség csírát. Az orvosi hivatal már átírt Mezőhegyesre ennek megállapítása végett. Ezen a megbetegedésen kívül még egy hólyagos himlő eset fordult elő Aradon, amikor haretérről hazatért, katonán ütött ki a kór, akit a katonai Epidemie-Spitalban ápolnak. Látható ebből, hogy járvány keletkezéséről semmiféle aggodalomra nincsen ok, a tiszt főorvos kijelentése mindenkit megnyugtathat. Akiben azonban hipochondrikus hajlamok vannak és bár indokolatlanul, mégis fél a hólyagos himlő megbetegedéstől, az oltassa be magát.

De a legnagyobb és legteljesebb megnyugvást keltheti és fogja is kelteni a közönség körében bizonyára az a tény, hogy Arad ma oly járványkórház, megfigyelő állomás és fertőtlenítő intézet birtokában van, amelyek páriát messze földön nem találja az ember. A Hecht Arnold dr. tb. főorvos kitűnő vezetése alatt álló intézmények már eddig is megbecsülhetetlen szolgálatot tettek a városnak, csak azt említhetjük meg ennek bizonyítására, hogy a múlt év október óta mindössze huszonhárom hólyagos himlő megbetegedés volt Aradon, mint ez a közigazgatási bizottságnak tett jelentésekből kitűnt. Ez oly eleven szám, amely még a béke időben sem volt remélhető. A város egészségügyi be rendezkedése tehát nagyszerűen kamatozik, mert a háborús egészségügyi viszonyok oly nagyszerűek, hogy ezért elismerés illeti mindazokat, akik emez intézménynek megteremtésében fáradoztak. Aradon járványról beszélni nem lehet. Ezt bizonyítja az is, hogy az ugyanolyan nagyszerűen felszerelt megfigyelő állomásra kiszállított hozzátartozók közül a hólyagos himlőben megbetegedettek a lélesztendő alatt csak egyetlen egy esetben állapították meg ragályozást. A járványkórház a legmodernebb berendezésű. El van látva világos, levegős nagy tereggel, olajos festésű falu termekkel, valamint külön szobákkal, fürdővel és az izolálásra szükséges minden felszereléssel. A megfigyelő állomás most van teljes kifejlesztésben, amennyiben ha az építkezések megindulnak két hónap alatt száz személy elhelyezése válik lehetővé. A fertőtlenítő intézet pedig olyan, hogy egyik vidéki városban sincs külön. Ma már tehát a helyzet olyan Aradon, hogy mihielyt a ragályos betegség egyetlen esete is tudomására jut a városi orvosi hivatalnak, az meg tudja akadályozni az elterjedését.

Ágoston Péter könyve a „Zsidók útja“-ról

(Támadások a nagyváradai tudós ellen. — A tanár nyilatkozata.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A modern szociológia tantételei közé egy új kérdés tolokodott: a zsidóság jövőjének kérdése. Csak annyiban új e kérdés, mert most nyert új szint a történelmi materializmus jóvoltából. Hosszu évszázadokon keresztül vallási, etikai, morális kérdés volt csupán, most egyszerre gazdasági kérdéssé lett.

Az Aradi Közlönyben hetek óta érdekes-nél-érdekesebb cikkek jelentek meg arról a mozgalomról, mely Németországban igen erős visszhangot keltett, s amelyben a német szellem legkiválóbb képviselői, egyetemi tanárok, szociológusok, nemzetgazdászok, orvosprofesszorok elegyedtek bele, s hallatták szavukat az egész német nép élénk figyelme mellett. A kérdés még a most vívott élethatalmi harcban is, figyelmet és érdeklődést keltett. Talán azért, mert ezt is ugyanazok a rugók mozgatják, amelyek magának a háborúnak is az okozói, úgy, hogy voltaképpen ez a mozgalom bent gyökeredzik a háborús élet talajában.

A magyar társadalmi elhelyezkedések között hosszú idő óta nem lobbant lángra a zsidókérdés tűze, mert nem volt, ami lángra lobbantassa. Az elhelyezkedés természetesen, sőt a fejlődés törvényének megfelelően történt, s a magyar nemzet kulturális munkájában a zsidóság mind nagyobb és nagyobb szerepet vállalt tehetségeinek és képességeinek megfelelően. Magyarországon hosszú időn keresztül senkinek eszébe nem jutott megbolygatni ezt a kérdést s a zsidóságot a magyar nemzet testében úgy tekinteni, mint különálló fajt, annál kevésbé, mert azt a nemzetalkotó munkát, amelyre vállalkozott, az idők szellemének megfelelően, mindenkor el is tudta végezni.

Ágoston Péter könyve.

Most azonban Magyarországon is lángrobbant ez a tűz, fölgyújtotta azt Ágoston Péter dr., a nagyváradai kir. katolikus jogakadémianak ismert nevű s a felvilágosodott gondolkodók sorában sokat emlegetett, tanára. Ágoston Péter a radikális szabad gondolkodók táborához tartozik, amely táborba mindenkor élénk előszeretettel tömörültek a modern zsidóság felvilágosodott gondolkozású vezető emberei. Annál nagyobb meglepetést keltett most Ágoston dr.-nak a könyve, amely „A zsidók útja” címmel jelent meg. Ez a könyv voltaképpen történelmi tanulmány, mely a multak eseményeinek tükrében, a zsidóság történetének lezajlott életében a jövő lehetőségeit kutatja. Nem bocsátkozunk a könyv bírálatába, de azt már eleve kimondhatjuk, hogy az a tudományos metódus, mellyel a szerző igazságait a magyar nemzetnek és a magyar zsidóságnak átadni akarta, nem volt a legszerencsésebb. Felesorolja a zsidóság bűneit és pedig 71 pontban. Ezzel szemben a zsidóság erényeiről, amelyeket pedig a világtörténelem számos kiváló eseménye igazol, oly keveset mond, hogy az a bűnök lajstroma mellett szinte homályban marad.

Ágoston Péter egyenesen kimondja, hogy a zsidóság fennmaradása olyan formában, amint a zsidók ma élnek, egyáltalán nem kívánatos. A zsidóság mai formájának fennmaradása egyenesen káros a fejlődésre s káros különösen a magyarság jövőjére. S mint tudós professzorhoz illik, a baj gyökeres kiirtására mind-

járt módokat is ajánl és pedig először: a beolvadást, másodsor: a kikeresztelkedést! Teszi ezt, könyvének szavai szerint, abban a hitben, hogy úgy a magyar nemzetnek és társadalomnak, mint a zsidóknak ezzel jó szolgálatot tegyen. Ezt azonban úgy állítja be, mint ha magasabb emberi szempontokat szolgálna, amikor a zsidóság hatalmas néprétegével meg akarja értetni, hogy — szerinte alárendelt jelentőségű vallása kedvéért — ne álljon útjába jobb sorsának és boldogulásának.

Talán főképp is mondanunk, hogy ez a bírálat nem szerencsés. Az író lehetetlenre vállalkozott s így nem is kísérheti munkáját általános siker. A huszodik században milliók sorsát nem lehet szimplax megállapításokkal megoldani. Nem lehet komolyan elgondolni, hogy pár millió ember egy csapásra, vagy néhány generáción át beolvadjon. Sokkal mélyebb okai vannak a zsidóság maradi voltának, semhogy azt ellehetne intézni felekezeti asszimilációval. Ez a probléma nagy szociális, gazdasági és kulturális programot tételez fel, mert addig egyetlen zsidó sem fog, sem nemzetileg, sem felekezetiileg beolvadni, amíg nyomorúság, piszok és tudatlanság az osztályrésze.

Ágoston Péter azt állítja, hogy nem az uralkodó osztályok szemével nézi a zsidókérdést, mert azok meglehetősen a zsidókkal elégedve, s a magyar nemzet és a zsidóság szempontjából tekint a jövőt.

A magyar nemzet szempontjából a zsidók ellen nem lehet kifogást emelni, mert azt Ágoston is elismeri, hogy ők az uralkodó magyar elemnek erős oszlopai. A magyar nép szempontjából, a szociológus szemében, a zsidóság egyenlő elbírálás alá esik, mindenkivel, aki velük együtt a kapitalista rendet fentartja és terjeszti. A zsidóság érdekében azonban különös felekezeti vallást vall a könyv, mert hiszen az az alap-elméje, hogy ne legyenek zsidók. S nemesak azt kívánja a modern zsidótól, hogy legyen keresztény, olvadjon be, tünjék el, hanem azt is, hogy védekezék minden eszközzel a galíciai zsidó ellen s vágja le magáról a keleti zsidók millióit.

Könyvének utolsó lapjain arról szól még, hogy próbáljanak a zsidóknak kisbirtokokat adni, ez talán siettetni fogja a zsidóság kikeresztelkedését és a magyar fajba való beolvadását.

Ellenérvek, cáfolatok.

Ágoston Péter dr. könyve mindjárt megjelenése után szerföltött nagy ellentmondást keltett. Kimerítő kritika ugyszólván még meg sem jelent a könyvről, tudományos elbírálás alá még nem került, már is felszisszent Ágoston Péter szűkebb hazájának, Nagyváradnak sajtója és zsidótársadalma.

Ágoston materialista — mondják, — akinek nincs érzéke a lelkiek iránt. A kérdés lélektani részével pár sorban foglalkozik, pedig felvethetett volna egy igen kézen fekvő kérdést:

— A zsidók látják, hogy aki keresztény hitre tér, az jobban bevegül a társadalomba, lehet miniszter, titkos tanácsos s könnyebben lesz bíró, tanár, őrnagy, miniszteri osztálytanácsos. És a nagy tömeg mégsem követi őket. Zsidó marad. Miért? Ágoston azt mondja: a haszonlesésért. Megmarad a szabad pályán, ahol nagyobb a kereseti lehetőség.

Ez a válasz bizony — mondja egyik nagyváradai író — nem méltó Ágoston Péterhez s egy kis lélektani ismerettel jobb választ adhatott volna.

Egy másik bíráló szerint Ágoston a zsidóságot az uralkodó nemzet törekvéseit erősítő elemnek tartja. Magyarországon mindig a magyarság mellett állott a nemzetiségekkel szemben. De jöttek közben a cionisták. En ezért most nemzetiszempontból fedezi fel Ágoston, hogy a zsidóság abban a formában, ahogyan most él, veszedelmes. Pedig ha tudná, hogy az orthodox zsidó milyen ellensége a cionistáknak?!

Ágoston — mondja könyvének egyik kárhözátója — azt állítja, hogy ő nem antiszemita, mert hiszen nem beszél a zsidóságról, mint fajról. Az antiszemitizmus pedig fajgyűlöletet hirdet, aki tehát azt vitatja, hogy faj nincs, az nem is gyűlölködi a nem létezőt. Ezzel ellentétben azonban mint vallás, mint felekezet emulhatik-e előbb, mint más vallás? Hiszen a tömegek számára a belátás elcsúsztatása — célszerűség híján — nem döntő és ha döntő volna is, a zsidó milliók sohasem fogják belátni azt, hogy az ő helyzetük jobb lesz, ha kitérnek. Ha szer orosz zsidó köldös összeállana és a görög keleti egyház híve lenne, jobb dolga volna-e, mint valamelyik petervári zsidó nagykereskedőnek? És ha Bródi Sándorok, Molnár Ferencok, Chorin Ferencok, Vássonnyi Vilmosok, Vadász Lipótok, Vészi Józsefek levették az álszemérmeket és keresztényekké lennének, ez a zsidókérdésben egy jótát sem változtatna, ez Ágoston elméletét nem igazolná. Mert olyan elmélet, amely történelmi és lélektani okokat álszemérmeknek minősít, még a legkomolyabb marxista szemében is tarthatatlan.

A zsidóság tehát sohasem fogja belátni azt, amit Ágoston hirdet, hogy könyvével a zsidók boldogulásának akart lendületet adni.

A két fél igazsága.

Nehéz e pillanatban megállapítani a vitákozó felek között az igazságot. Ágoston Péter a történelem igazságait akarja a modern zsidóság törekvéseire ráolvasni. A zsidóság ezzel szemben a tradíciók hatalmával és lelki okokkal védekezik. Annyi azonban bizonyos, hogy amíg élnek olyan zsidók, akik a világtól ugyszólván elzárkózott lelki életet élnek, addig e probléma megoldása szerföltött nagy nehézségekbe ütközik. Mert kényszerhelyzetből, társadalmi törtétekből, szerelemből, vagy belátásból csak kulturiszidó asszimilálódik. A zsidókérdésnek tehát aligha az a megoldása, hogy a modern zsidó taszítsa el magától a galíciai és bukovinai orthodox zsidót vagy lelkileg őlje meg másokban és önmagában is, sok ezer éves történelmi életének tradícióit, hanem inkább az, hogy zsidó és keresztény igyekezzenek az elmaradt, jogtalan, fanatikus, piszokban élő, formákhoz ragaszkodó, lényegét nem kutató pária zsidót kulturemberré tenni. Akkor majd magától asszimilálódik.

Ágoston Péter nyilatkozata.

A támadásokra, melyek könyve megjelenése után nyomban felhangzottak, egyik nagyváradai napilap szerkesztője előtt, azonnal nyilatkozott Ágoston Péter. A nyilatkozatot itt közöljük:

— Azt kell feltételeznem, hogy azok, akik könyvemmel kapcsolatban antiszemitizmusról beszélnek, nem is olvasták a könyvemet, vagy ha igen, akkor rosszindulatulag kikaptak belőle egy passzust és ezzel kovácsoltak a maguk felhogása számára fegyvert.

Már nem áll az, hogy a könyvem a háború alatt készült, mert 1914. évi júniusban készen volt a teljes kézirat.

Nem kerestem a könyv számára különösebb aktualitást, amely most különben, amugy is a háború utána tolódtott ki, hanem megírtam a könyvet, mert tanulmányaim arról győztek meg, hogy a zsidóság beolvadásának kérdésével foglalkozni kell. Irodalmi tanulmányaim folyamán annak megállapítására jutottam, hogy a zsidóság Galiciában és Bukovinában nem csupán felekezet, hanem erős nemzeti törekvéseket folytat és izmosan építi a maga nemzeti kulturáját, amelyeket, mint bevándorló, mindenhol magával visz és most a háború alatt ez az invázió csak növekedett.

A felekezet a zsidóság együtvé tartozását jelenti és ebben az együtvé tartozásban szilárd alapokat találnak a nemzeti törekvések, amelyek ellensúlyozásának az eszköze, a zsidók beolvadása.

Hogy a nemzeti törekvések mily intenzívek, annak egyik jelentéktelennek látszó példájáért nem is kell messze menni. Itt van a

nagyváradai orthodox izraeliták még mindig nyílt rabbiválasztás kérdése, amelyet egyedül csak azért nem oldanak meg, mert nem kapnak olyan rabbit, aki eléggé jargon-tudós volna, magyar prédikátort pedig nem akarnak.

Könyvemben egyébként csupán a zsidóság beolvadásának szükségéről írok és erre módokat ajánlok, amelyek között — igaz, — hogy ott van az is, hogy keresztelkedjenek ki, de ott van az is, hogy olvadjanak be mint bevándorlók a vegyes házasságok révén.

Más helyen a könyvem vitatom és bizonyítom, hogy a zsidóság nem faj.

Már pedig az antiszemitizmusnak — tudvaleg a fajgyűlölet a legsarkalatosabb pontja és aki azt vitatja, hogy faj nincs, az nem is gyűlölheti azt a fajt és az antiszemita aligha fogja hasonló problémák megoldására épen a vegyes házasságot ajánlani.

Azt hiszem, hogy a zsidóság beolvadása kérdésének felszínre vetése bizonyos körökben kellemetlenül hat, de a szükségét a megoldásnak ilyen egyoldalú és rosszindulatu szuppozíciókkal nem lehet elvitatni.

Általános védkötelezettség Amerikában

(Saját tudósítók teletelentése.)

A Petit Parisien jelenti Newyorkból, hogy a szenátusnak ama ülésén, amelyen heves jelenetek játszódtak le a demokraták és republikánusok között, Hughes, Wilson volt ellenjelöltje is felszólt és indítványozta, hogy a pártok egységre lépjenek és szavazzák meg Wilsonnak a teljhatalmat, hogy megtehesse a szükséges intézkedéseket fél millió önkéntes toborzására.

A Petit Parisien jelenti Washingtonból: A szenátus szombati ülése példátlanul izgalmas volt. Amikor Lodge szenátor kijelentette, hogy ha Wilson nem cselekszik, elveszti a szenátus bizalmát, irtózatos vihar tört ki, amely csúspontját akkor érte, amikor Fall szenátor azt a javaslatot terjesztette elő, hogy Wilson önhatalmulag rendelkezék a flotta és a hadsereg felett. Fall javaslatát az utolsó pillanatban a külügyi bizottság elé utasították. Az ülést esütörtökig elnapokták.

Wilson nagy figyelemmel kíséri az eseményeket és a kellő pszichológiai pillanatban akar a kongresszus előtt megjelenni. A kongresszus heves hangulata még hevesebbé vált, amikor a demokrata párt indítványt terjesztett elő, hogy az állam tiltson el minden eleség kivitelt Európa felé. Izgalmas vita után leszavazták az indítványt.

Köln. A Kölnische Zeitung jelenti Amsterdamból: Illetékes körök Fall javaslatának a külügyi bizottsághoz való utasítását, hallgatólagos elutasításnak tekintik. Rendkívüli ülésszakot akarnak kihozni, hogy az elnök ne jutasson oly helyzetbe, hogy egyedül cselekedhessen.

Wilsonnak a hadügyminiszterrel történt tanácskozásai azt eredményezték, hogy törvényjavaslatot terjesztenek a kongresszus elé az általános védkötelezettség behozatalára.

A párisi Matin azt írja szanfranciskói jelentések alapján, hogy a nyugati és keleti amerikai államok közt nincs egyetértés a háború illetőleg. A nyugati államok a leghatározottabban elutasítják a háború gondolatát, mert ez a központiakkal való szakításra vezetne. A kaliforniai egyetem rektora határozottan kifejezést adott annak a gondolatnak, hogy néhány elsüllyesztett hajó miatt nem szabad háborúba

keveredni. Aki ismeri — írja a Matin — azokat az ellentéteket, amelyek a Nyugat és Kelet közt vannak, megérti, hogy miért halogatják a döntést.

Kuba elnöke Wilsontól sürgősen segítő csapatokat kért, mert a felkelők már a sziget nagy részét megszállották.

Nyolc oldalon jelennek a fővárosi lapok.

(Tisza István gróf a papirhiányról.)

— Saját tudósítók teletelentése. —

A képviselőháznak ma interpellációs napja volt. Több kisebb interpellációt terjesztettek elő, melyek közül az első Preszly Elemér interpellációja volt, aki a hadifoglyok sorsának kérdését tette szóvá.

Tisza István gróf miniszterelnök nyomban válaszolt és kijelentette, hogy a kormány mindenkor szíven viselte hadifoglyaink sorsának kérdését és mindig a legnagyobb jóindulattal és melegséggel kezelte azt.

Pallavicini György őrgóf a mezőgazdák ügyében interpellál, választ nem kap.

Sümei Vilmos a papirhiány ügyében intézett interpellációt a miniszterelnökhöz.

Tisza István gróf miniszterelnök válaszában kijelenti, hogy a kormány minden lehető elkövetett a bajok meggátolására, az osztrák kormánnyal már folytatnak tárgyalásokat, amelyekkel remélik elérni, hogy a gyárakat kötelezéseik teljesítésére szoríthatják.

A Ház a választ tudomásul vette, ezzel az ülés véget ért.

Budapestről telefonálja tudósítók: A budapesti napilapok a következő kommunikét adják ki: „A budapesti napilapok február 22-én hozott határozatuk értelmében március 1. reggeltől kezdve kénytelenek terjedelmüket 8—6—4—2 oldalra redukálni. A 12 filléres lapok 8, a 10 filléresek 6, a 8 filléresek 6, a 6 filléresek 4, a 4 filléresek 2 oldalban jelennek meg. A papiranyag ellátás nem javult, a

készletek az elmúlt hét folyamán tetemesen csökkentek. De a kormány kellő intézkedései azt a biztos reményt keltik, hogy a papirhiány muló természetű és a napilapok rövid időn belül abban a helyzetben lesznek, hogy eredeti terjedelmükben jelenhetnek meg. Az összes budapesti napilapok.

Tömegeket pumpol az entente Oroszországtól.

(Offenzívába kergetik az angolok a muszkákat.)

— Saját tudósítók teletelentése. —

A cár egy ukázzal behívta a tizenhét és tizennyolc éves fiukat és ezt most Szentpétervári körökben úgy magyarázzák, hogy ez az orosz fővárosban időző ellenőrző bizottságnak — amelynek működéséről az Aradi Közlöny csak nem rég számolt be — le nem becsülhető sikere. Az angolok által felállított amaz követelés, hogy az orosz állami pénzügyek fölött ellenőrzést akart gyakorolni, ugyilátszik nem sikerült, mert Galyein herceg miniszterelnök ennek hevesen ellent mondott. Ezideig csak a gerinctelen Bark pénzügyminiszter helyesli az eszmét. Ellenben mindegyre valószínűbbé válik, hogy noha a föltétlen offenzíváért sikraszálló Alexejew tábornok vezérkari főnökét jégre tették, az entente bizottság még nem adta fel azt a reményét, hogy az illetékes orosz körök ráveheti a közel jövőben egy nagyarányú offenzíva megindítására s az orosz ágyutöltelék nagyarányú elpusztítására. Minden esetre feltűnő — és ez bizonyítja, hogy a Pétervárot ülésező bizottság rendkívül ügyes diplomatákból áll, — hogy Oroszországban hirtelen kiadták azt az utasítást a lapoknak, úgy kell írni Németországról, hogy az szintén egy nagy stílusú offenzív operáció előestőjén áll és az orosz közvéleménnyel el kell hitetni, hogy Németország nem fáradt még bele a háborúba és még nem akar éhen halni.

— Nagy politikai hiba lenne — írja az angolok szócsove, a Nowoje Wremja, ha elhinnék, hogy a német közvélemény széles körei már átadták magukat a kétségbeesésnek. A németek túlnyomó többsége még mindig megvan arról győződve, hogy Európát már meg is hódította és hogy csak lényegtelen és könnyen legyőzhető körülmények akadályozták meg Németországot eddig abban, hogy győzelmének gyümölcsét teljesen kihasználja.

Az angol és a francia sajtó is ugyanilyen hangnemből ír egy idő óta Németország hangulatáról. Sőt a Pétervárra utazó francia kiküldöttek vezetője Doumergue ama számtalan díszbankettek egyikén, amelyet a bizottság tiszteletére rendeztek mindenfelé, Moszkvában attól óvta az oroszokat, hogy ne becsüljék túl a németek kimerültségét és katonai gyengeségét. A többé-kevésbé rejtélyes nagyobrszót azonban a saját szerkesztősegekben ülő, de mint a semleges országokba küldött orosz haditudósítókként szereplő újságírók leteszik rá az esküt, hogy a „legföltétlenebbül, legmegbízhatóbb forrásból” pyert értesülésük szerint — valószínűleg a német tábornagyok ezeknek az orosz újságíróknak elmondják titkos terveiket — a központi hatalmak legnagyobb stílusú offenzívát készítik elő. Csak abban nem tudtak még megegyezni az entente hatalmak, hogy tulajdonképpen kinek szánják a központi hatalmak ezt a támadást. De ez nem is fontos, mert az ellenőrző bizottságnak csak azért kell az offenzíva, hogy ismét eret vághassanak Oroszország ember tartalékai, mert nagy tömegekre van szükségük.

Küzdelem a magas gabona árak ellen.

(Az Aradi Közlöny ankétje. — Előkelő szakferfiak nyilatkozatát.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az utóbbi hetekben a mezőgazdasági érdekképviselők egyre szenvedelmesebben foglalkoznak a mezőgazdasági kérdésekkel és minden áron azt igyekeznek kimutatni, hogy a kormánynak *okvetlenül szükséges lesz fel-emelni a buza maximális árát.* Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület urai már most szeretnék rávenni a kormányt a gabona árának emelésére és erre jó érv nekik az iparcikkek hirtelen magas ára. A vidék gazdasági köreiből is hangok hallatszottak, hogy a kormány már most intézkedjék a gabona árának felemelésére iránt. Nehogy a *gazdaközönség* kívánságai egyoldalúan megvilágítva maradjanak a közönség emlékezetében, szükségesnek tartottuk, hogy a hozzáértők véleményét kikérjük e kérdésben. Megszólaltatjuk az aradi közgazdasági élet néhány olyan tényezőjét, akik foglalkoznak ezekkel a kérdésekkel, amellet azonban szükségesnek tartottuk, hogy az aradi fogyasztók tömegeit képviselő társadalmi osztályok vezetői véleményét is kikérjük a *gazdák kívánságairól.* Kétségtelen, hogy a *forgasztó közönség minden áremelést ellenez* és különösen ellenzi az áremelést ama cikkeknek, amelyek a mindennapi megélhetéshez szükségesek. A *buza aránytalanul nagy áremelésére vonatkozó kérést vissza kell utasítani,* mert ez egyoldalúan növelné a *gazdaközönség* amugy is igen tetemesnek mondható háborus jövedelmét. A most meginduló cikksorozatunknak legelsősorban az a célja és rendeltetése, hogy *felhívjuk Arad törvényhatósági bizottságára: figyelmét és arra ösztönözzük, hogy intézzen feliratot a kormányhoz, amelyben tiltakozzék már most is a gabonafélék maximális árának emelésére irányuló mozgalom ellen.*

Az alább következő nyilatkozatok, ép úgy, mint a későbbben megjelenő intervjuk, mindig az ellentétes felfogásokat fogják visszatükrözteni, hogy a mozgalom helyességét erősítő nyilatkozatokkal szemben megtalálja a közönség az akciót kártékony voltát bebizonyító érveket is.

Zelenski Róbert gróf.

Zelenski Róbert gróf valóságos belső titkos tanácsos, főrendiházi tag, aradmegyei, nagybirtokos ez ügyben a következő nyilatkozatot volt szives tenni az Aradi Közlöny munkatársa előtt.

— Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület még nem foglalkozott az ideai termésű buza maximális árának kérdésével, mert ezt a kérdést az egyesület még nem találta egészen aktuálisnak. Hogy a vidéken egyes gazdasági és közéleti faktorok már hallatják hangjukat a buza maximális árának felemelése mellett, ezt annak tulajdonítom, hogy minden más mezőgazdasági fontosabb termék drágább, mint a buza és ez különösen a gabonafélékre áll. A vidéki gazdasági érdekképviselők azért tűzik már most napirendre ezt a fontos ügyet, mert attól tartanak, hogy az alacsony maximális ár miatt a *gazdaközönség* nem fog kellő mennyiségű búzát termeszteni, hanem olyan mezőgazdasági terményeket fog produkálni, amelyeknek magasabb az ára, mert ezekkel érdemesebb lesz foglalkoznia.

— Lássuk: hogyan emelkedett nálunk a buza ára. A háboru első hónapjaiban harminchárom korona volt métermázsája, ma pedig métermázsánként negyvenegy korona. Ez az emelkedés csak *huszonnégy százalék*nak telet

mag. A buza közvetítési díja volt béke időben métermázsánként husz fillér, ma pedig egy korona ötven fillér, ami több ezer percents emelkedésnek felel meg. A nagy és középbirtokok tulajdonosai természetesen szigorúan tartják a buza maximális árát és drágábban semmi esetre sem adják el, míg ellenben *vannak olyan kisbirtokosok, akik a gabona métermázsájáért nyolcvan-száz koronát vesznek el.* Hallottam ilyen esetekről. Ez is azt igazolja, hogy a buza árának sokkal nagyobb az értéke és a forgalmi ára, mint a maximális ára, azonban erőszakosan nyomják le az árat a maximálással. Nagyon különös, hogy amikor a buza ára a háboru alatt csak huszonnégy százalékkal emelkedett, ugyanakkor az *iparcikkek ára két-háromszáz százalékkal is felszökött.* Ez egészen aránytalan, mert hiszen a *gazdaközönség* szükségletei hogyan fedeztessenek megfelelő módon, ha a buza huszonnégy százalékos áremelkedésével szemben 2-300 százalékos emelkedést érnek el az iparcikkek árai. Ez adatok azt igazolják, hogy a *buza maximális árának felemelésére irányuló mozgalom teljesen jogosult lett,* jóllehet ma még ez a kérdés nem aktuális. Ha időszerűnek és alkalomszerűnek tartom, akkor a főrendiház valamelyik ülésén rávilágítok a mezőgazdasági kérdésekre és akkor ezt is érinteni fogom.

Csernovics Diodor dr.

Csernovics Diodor dr. miniszteri tanácsos munkatársunknak a következőket mondta:

— A termények áremeléséről csakis a sajtóban olvastam, részletes és pontos értesülésem erről még nincs. Annyi azonban kétségtelen, hogy a termelési költségek óriási nagyok a *gabonatermének maximális ára igazán nem áll arányban az iparcikkek és kereskedelmi cikkek maximális árának emelkedésével.* A legegyszerűbb fogyasztási cikkek, mint például a cérna tízszeres árat értek el. A termelő helyzete nem áll arányban az iparosok és kereskedők helyzetével szemben. Nagy kérdés most már, hogy ennek a nagy kérdésnek megoldása és a kiegyenlítése hogyan lenne lehetséges. A megoldást csakis úgy tudom elgondolni, hogy ugyanakkor, amikor az ipari cikkeknek árát megpróbálnak kissé leszorítani, ugyanakkor a *gabonatermének árát is emelnek egy kissé.* Ezzel valahogyan egyensúlyt lehetne teremteni a gabonaárak 100 százalékos és az iparcikkek 500, — esetleg 1000 százalékos emelkedése között. Nagy és veszedelmes dolog ennek a kérdésnek a megoldása. Az egyszer bizonyos, hogy a *gabona termelőkkel nagy igazságtalanság történt.* Eltekintve attól, hogy a gabonatermének ára emelkedett, a termés az elmúlt évben a legminimálisabb volt és emellett ezt a minimális terményt is elrekvirálták. Szóval a termelők lehetetlen helyzetben vannak. Mindenek előtt meg kellene várni elsősorban azt, hogy megtudhassuk milyen kilátások vannak az ideai termésre és az után kell megkísérlni a hallatlan aránytalanság kiegyenlítésére.

Bing Hugó.

Bing Hugó, a Parcelizáló és Ingatlan Forgalmi Bank vezérigazgatója munkatársunk kérdésére a következőket mondta:

— Az iparcikkek és a munkabérek jelenleg horribilisan felemelkedtek. Ezzel az áremelkedéssel szemben csak a gabonaárak nem emelkedtek úgy, mint más minden. Ez azt fogja maga után vonni, hogy az eddig gabona-

val bevetett földeket sokkal jövedelmezőbb kereskedelmi növényekkel, mint cukorrépa, citrók, dohány, olajos magvakkal fogják bevetni, míg a rossz földeket legelőkké alakítják át. Mert egyrészt a kereskedelmi növényeknél az áremelkedés 800-1000 százalékos, míg a huszárnál az emelkedés 4-5000 százalékos a háboru előtti viszonyokhoz képest, míg a gabonaterméknél az áremelkedés 70-80 százalékos. Ennek következtében mindenki úgy fogja értékesíteni jobban a földjét, hogy a *magasabb áremelkedést termények termelésére tér át* és ezzel, ha így maradnak a viszonyok, a legfontosabb élelmi cikkekben, a gabonatermékekben nagy hiány fog beállni.

Parisban nincs bor.

(A széninség és a kenyérhiány réme.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A széninség következtében Hateau-Contyben és Falainzébon be kellett zárni a gázgyárakat. Grasseben és Cannesben a parfümgyáraknak kellett beszüntetniük üzemüket. Ez ismét százezer embert tett munkanélkülivé és Franciaország egyik legnagyobb ipari vállalatának tönkretűnését jelenti.

A francia hivatalos lap közli, hogy március elsejétől kezdve a vasutakon nem adnak ki visszautazási és családjegyeket és ötven kilón felüli podgyaszt nem vesznek fel.

Mint a *Journal* jelenti *Parisban rövidesen egyáltalában nem lesz bor,* mert a tengerpartok harc következtében *Algierből nincs behozatal* és a vonatok az ország különböző borvidékeiről a szállítási nehézségek miatt nem képesek a bort eljuttatni Parisba. Napról-napra nyugtalanítóbbá válik a vajinség. Ezen a héten már csak fél mennyiségű jött fel a párisi vásárcsarnokba annak a vajnak, amelyet a múlt héten még tudtak szállítani.

A francia földművelésügyi és igazságügyi miniszterek sok százezer példányban intéztek felhívást a tanuló ifjúsághoz, hogy segítsen a tavaszi vetésnél. A francia kamara tegnapi ülésén, amelyen interpellációk hangzottak el és követelték, hogy a földműveseket eresszék haza a frontról, nagyon is előtérbe került az eljövendő nyár kenyérinsége. A szociálista párt vezére *Compe re Morel ultimátumot intézett a kormányhoz,* amelyet így végzett: *a kamara nem tűr többé semmitéle bluffot.* A földművelés helyzete igen komoly. A kormánynak meg kellett ígérnie, hogy február 28-ig az 1888-89. évfolyamokba tartozó parasztokat szabadságolják, mert másképp a szociálista párt nem volt hajlandó a kormányt támogatni. Thomes miniszter kijelentette, hogy máról holnapra nem teljesítheti a kamarának azt a kívánságát, hogy a lőszergyárakban alkalmazott parasztokat elbocsátja, mert eme gyárak munkásainak ötvenhat százaléka belföldiekből és külföldiekből áll és a munkások szátszámát már nem lehet csökkenteni. A miniszter esdve kérte a kamarát, hogy a honvédelem érdekében adjanak neki legalább tizennygy napi időt az említett évfolyamok szabadságolására. Igen érdekes vita keletkezett ennél a kérdésnél.

Fabre: Tehát nemcsak szénünk, hanem munkásunk sincs a lőszergyárakban.

Thomas miniszter: Még más anyagunk is hiányzik és kérem az urakat, ne vegyék el még a munkásaimat is és ne tegyék még nehezebbé a lőszergyártást.

Compe re Morel: Föltétlenül követeltem a munkásokat, mert a legsürgösebb dolog a tavaszi vetés.

A miniszter óriási zajban könyörgésre fogta a dolgot és figyelmeztette a kamarát a honvédelem érdekeire. Mert már körülbelül tizenötezer parasztot elbocsátottak a munió gyárból.

Dávid a volt földművelésügyi miniszter kijelentette a ház tetszése közben, hogy az ország sohasem fogja megbocsátani a kormánynak, hogy nem követ el mindent a fenyegető éhínség megakadályozására. Rá kell kényszeríteni a kormányt, hogy belássa a gazdasági munkák fontosságát. Végre is a kamara tíz napi haláridőt adott a muniós miniszternek.

Tízert havi fogházra ítélte a Kuria Adorján Emil drt.

(A nagyváradai vesztegetési per a legfelsőbb bíróság előtt.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Nagyítás nélkül lehet mondani, hogy az emberek Nagyváradon a létközököt is visszafogták a vártak az ítéletet abban az ügyben, melyet tegnap kezdett a Kuria tárgyalni. A bűnpernek, melyben az odaváló törvényszék annak idején keményen sajtó ítéletet hozott, három vádlója van: Weinberger Lajosné, a milliomos ingatlan tulajdonosné, Adorján Emil dr., a város egyik legelőkelőbb ügyvédje és vezetőembere, végül Balog Leó Lajos kereskedő. Egy hadsereg szállítási per révén kerültek bajba. A múlt év elején letartóztatták Weinberger Lajost, a dúsgazdag malomigazgatót s Nagyváradra jött a hadikincstár szakértőjeként Walzer Lénárd főhadnagy. Weinbergerné azon volt, hogy az ura mielőbb szabaduljon s ezért Walzernek 10,000 koronát próbált adni a család egy barátja, Balog Leónak a közvetítésével s erről az akkor védő gyanút szereplő Adorján dr., aki különben sógora is Weinbergernek, szintén tudott. A három vádlott azzal védekezett, hogy nem vesztegetés volt a céljuk. A pénzért ugyanis nem részrehajlást és kedvezést vártak Walzertől, hanem csak a dolognak sürgős elintézését óhajtották. De a törvényszéknek más volt a nézete és elfogadva a kir. ügyészség vádját, Weinbergernek 3 évi, Adorján drt két és fél évi, Balogot másfél évi börtönnel sújtotta.

A felelősségük tárgyalása indult meg a tegnapi tárgyaláson Rhorer dr. tanácselnök vezetésével. Mint előadó, Deák Péter kuriai bíró ismertette a bűnper terjedelmes anyagát, majd az első fórum ugyancsak bő ítéletet s aztán perbeszédre került a sor.

A közbíró képviselője, Szeőke dr. koronaügyész helyettes, fenntartva a semmisségi panaszt, tetteseknek kérte nyilvánítani Adorján dr.-t és Balogot is, tehát még súlyosabb ítéletet váró indítványt tett. A védelem részéről Bedő Mór dr. beszélt, egyrészt azt vitatva, hogy nincs büntetendő cselekmény, másrészt pedig Weinbergernének, a férje becsületéért és szabadságáért remegő hitvesnek a lelkiállapotát és cselekedetét rugóit világítva meg. Ma szólaltak fel Dési Géza dr. és Gál Jenő dr. védők.

A Kuria ma meghozta ítéletét.

A királyi Kuria a nagyváradai törvényszék ítéletének minősítő részét megsemmisítette. Weinberger Lajosné egy évi fogházra és 2000 korona pénzbüntetésre Adorján Emil t 1 évi és három hónapi fogházra valamint 1000 korona pénzbüntetésre, Balog Leó Lajost 8 hónapi fogházra és 500 korona pénzbüntetésre ítélte és valamennyiüket két-két évi hivatalvesztésre ítélte. A semmisségi panaszokat elutasították. Az ügy érdemére vonatkozólag megállapították, hogy Walter katonai szakértő

megjuttalmazása nem meríti ki a 915-ik évi 15. t.-c. 1. és 2-ik szakaszában megállapított hivatali kötelesség megszegésére irányuló jutalmat. A királyi Kuria a ténybeli adatok mérlegelésével megállapította, hogy ily célzat nem forog fenn. A 10,000 korona ígérese Walter részére a vizsgálat sürgetése céljából történt. Ha pedig ez így van, az idézett törvénycikk 2. szakaszába ütköző vétséget inaugurál, miután Walter minden kétséget kizárólag közhivatalnoknak tekintendő. A koronaügyész indítványát, hogy Adorján dr.-t és Balog Leó Lajost tette társának minősítsék, elvetette a kir. Kuria, mert ők csak elősegítették a vétség elkövetését, tehát tette társaknak nem, csupán bűnségeknél tekintendők. Adorján bűnségeinek a tettesnél súlyosabb büntetése annak tulajdonítható, hogy a Kuria terhelt momentumnak vette kivételes intelligenciáját, ügyvédi képesítését, befolyásos társadalmi állását. Előírtó körülménynek csupán azt, hogy a főváddal közeli rokoni kötelekben állott és önzetlenül cselekedett, nem anyagi haszonért.

H I R E K.

LEGUJABB.

Ejjele 2 órakor érkezett telefonjelentés.

Olasz vasutak megszűnő forgalma.

A Kölnische Zeitung levelezője jelenti Washingtonból, hogy a múlt heti optimizmus a fagypontra sülyedt le. Bizonyos, hogy a kongresszust külön ülésre fogják összehívni. Az Ausztria-Magyarországgal való diplomáciai viszony megszakításának bejelentését minden órában várják.

A Daily Telegraph szerint biztos, hogy a Lakonia utasából 8 pusztult el, akik közül 2 volt chicagói, amerikai állampolgár.

A Daily Chronicle jelenti New-Yorkból: Dacára annak, hogy az Orleans hajó vállalkozása sikerült, mégsem küldenek több hajót a tengerre. Newyorkban 1200, Bostonban 2200 munkás sztrájkol. Az összes nyugati államok a szenátusban ellenzékben vannak. A kormánytöbbség németbarát ellenzékének tagjai száma a szenátusban hatról 24-re növekedett.

Luganó. A szénhiány fokozódása folytán az olasz kormány elhatározta, hogy március 1-től kezdve a fővonalakon újabb 12 vonatot szüntet be. A mellékvonalakon a forgalmat majdnem teljesen beszüntetik.

Hollandia nem akar háborút.

(Saját tudósítónk telefonjelentése.)

Genf. Az angol kikötői hatóságok a hollandia hajókat nem engedik kifutni a kikötőből, csak ha entente hajóval együtt hagyják el a kikötőt és ezekkel együtt haladnak át a veszélyeztetett területen.

Genf. Amsterdamból jelentik, hogy a holland kereskedelmi hajók elszűrése miatt Németországgal keletkezett konfliktus nem lesz háborús kimenetelű, mert a holland kormány békés megoldásra törekszik.

Köln. A Kölnische Zeitung jelenti: Spanyolország feszült izgalommal várja a buvárhajó háború kifejlődését. Allítólag a német császár sajnálkozó sürgönnyt küldött a spanyol királynak, hogy a szigorított buvárhajóháború Spanyolországnak nehézségeket okoz. Romanos szerint a bekövetkező események

meg fogják mutatni az utat, amelyet Spanyolországnak követnie kell.

Gyártunk kekszet.

(Neumann Frigyes ur jótanácsai)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Neumann Frigyes, a kiváló német közgazdász és szociológus, a „Mitteleuropa“ szerzője Berlinben egy magyar újsággal beszélgetést folytatott Németország és Magyarország viszonyáról, amelynek során a következőket mondotta:

Magyarország a Balkán kapuja, német szempontból transito forgalma rendkívül fontos. Magyarországnak és Bulgáriának legfőbb vágya, hogy közös határaink legyenek. Tisza és Radoszlav feladata ezt megvalósítani, reánk nézve rendkívül kedvező lenne, mert így biztosítva volna az ut Berlinből—Bagdadig. Magyarországon a többtermelésre kell fokotni a fősúlyt, szerinte kevés fáradsággal kétszer annyit termelhetne, mint most és a központi hatalmak ellátásában mutatkozó hiányokat pótolhatná. Magyarország ipari termelését is fejleszteni kell, de nem államilag szubvencionált gyárakkal, hanem magántőkével. Mezőgazdasági gépgyárakat, fémgyárakat, telepeket kell létesíteni, a keksz-gyártást fejleszteni, valamint cukrászati termékek gyártását favorizálni. Magyarországot földje és erdei erre predestinálják és ezek a termékek Németországban mindig nyílt piacra találhatnak.

Rendkívül sokra becsüli a jövőben Magyarországot a tudós nyilatkozó, ha erejük javát a keksz és cukorsütemény gyártására kívánja fordítani!

Harminc százalékkal drágább a dohány.

(Saját tudósítónk telefonjelentése.)

Budapestről telefonálja tudósítónk: A hivatalos lap holnapi száma közli a trafik árak következő felemelését:

Szivarok: Regalia Média 36 fillér, Trabukó 30 fillér, Regalitas 32 fillér, Britannica 26 fillér, Portoricó 12 fillér, és Portoricó Especiales 28 fillér, Operás 22 fillér, Cuba 16 fillér, Koronás 16 fillér, Cigarillos 9 fillér.

Cigarettek: Nilus 12 fillér, Sztambul 9 fillér, Sultán 8 fillér, Memfis 9 fillér, Mirjam 8 fillér, Király 6 fillér, Hölgy 6 fillér, Hercegovina 6 fillér, Sport 5 fillér, Duna 4 fillér, Dráma 3 fillér, Virzsinia 3 fillér, Magyar 2 fillér.

Dohányok: Sultán flor 100 gramm 28 korona, volt 18 korona, Hercegovina 10 korona, volt 8, Purzicsán 11 korona, volt 8.30, kis esomag Hercegovina 25 grammos 1.20, volt 90 fillér, Középfinom török 90 fillér és Dráma 60 fillér.

Bécsből jelentik: Tekintettel az előállítási költségek hatalmas megdrágulására, az osztrák és magyar jövedéki hatóságok szükségesnek látják, hogy a dohány árakat ismét átlagban harminc százalékkal felemeljék. Sajnos a tartós nehézségek miatt a nyersanyag előállítása rendkívül nehéz. A hadsereg vezetőség olyan nagy követeléseket támaszt a kincstári jövedékekkel szemben, hogy a jövedék hatóság ismét szükségesnek látja a mezei nyersanyagot olyképen takarékosan használni fel, hogy ezzel a háború végéig lehetőleg kitartsák. Az új árak március 1-én lépnek életbe.

— A bécsi lapok terjedelmének csökkentése. Bécsből jelentik: A bécsi lapokkal ma tudatták, hogy az osztrák kormány rendeletet bocsátott ki, a melyben a lapok papirhasználatát redukálja. Eszerint a lapok kötelesek papirhasználatukat 20—25—30 százalékkal leszállítani.

— A дума ülészik. Pétervárról jelentik, hogy a дума s a birodalmi tanács megkezdték működésüket.

LEGUJABB.

Röggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Nem változik a buvárhajó harc. — Ejjel is szantanak Angliában.

Berlin. A birodalmi gyűlésben Zimmermann államtitkár kijelentette, hogy Németország és Dánia között tárgyalások folynak élelmiszer szállításra vonatkozólag. A dán sajtó indiszkrétciájából ez kitűnődött, de bővebben nem nyilatkozhatik. Az Amerikáról való tárgyalásokról a következőket mondotta: Február 8-án a svájci szövetségtanács utján táviratot kaptunk a washingtoni svájci követtől, aki a diplomáciai viszony megszakítása után érdekeink képviselője lett. A táviratban ez állott: „Az amerikai Egyesült Államok a háború elkerülését óhajtja, ha a német kormány hajlandó a blokád tárgyában az ügyben tovább tárgyalni. Ezután beismeri, hogy sajnálatos volna, ha háborúra kerülne a sor Németországgal. Németország és Amerika között politikai ellentétek nincsenek, gazdaságilag egymásra vannak utalva. A kormány mindent elkövet, hogy a konfliktus kiélesedését elkerülje. Erre Németország kijelentette, hogy a tengeralattjáró harcban a legesekélyebb változás sem állhat be. Mikor az amerikai kormány kifejezte, hogy személyszállító hajók szabadon bocsátását kívánja, tárgyalásba bocsájtottunk és teljesítettük kívánságát. Erre udvarias jegyzéket kaptunk Lansingtól, amelyben azt mondta, hogy az amerikai Egyesült Államok szívesen folytatnak tárgyalásokat, ha mi a tengeralattjárók dolgában régebbi álláspontunkra visszatérünk. Ez a tengeralattjáró harc feladását jelentette volna, tehát nem teljesítettük. Közöltük, hogy a tengeralattjáró háború a legesekélyebbet sem változtatunk.

Londonból jelentik: Az élelmezési miniszter azt javasolta, hogy a hének mind a hét napját munkának kell felhasználni. A vasárnapi munkát

templomból és szöszékről rendeljék el. Ejjel-nappal szantsanak, munkásokat nem szabad katonai szolgálatra behívni, a polgári és katonai foglyokat gazdasági munkára használják fel, továbbá a harctéren levő rendes katonai csapatokat is foglalkoztassák időnkint gazdaságban. A mezei munkára rekviálni kell a nőket. Segíteni és támogatni kell a kisgazdákat. Az élelmezési miniszter kijelentette, hogy még csak hat hét van hátra az idei termés megművelésére. A vasárnapi munkával egy hetet nyerhetnek. Minden gazdaságban motoros ekével kell dolgozni, amelyek éjszaka acetelin lámpával tovább dolgozhatnak.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti este: A Somme északi partján Le Bransoy és Saily között az angolok támadást intéztek, melyet visszautasítottunk. Árkaik két pontjéért folyik a harc. Keleten nem történt fontosabb esemény.

Newyork. Az Associated Press jelenti: A Washingtoni Távirati Hivatal táviratai megerősítik, hogy a Lankonián amerikai polgárok pusztultak el. A személyszállító gőzös figyelmeztetés nélküli megtorpedozása nyilvánvalóan a Lusitánia elsüllyesztéséhez hasonlatos, noha ezuttal kevesebb emberélet esett áldozatul.

— **Kitüntetés.** A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király elrendelte, hogy nemes *Geidern* Oszkár 12. huszárezredbeli főhadnagyának az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül a dícsérelt elismerés újlag, másodszer — kardok egyidejű adományozásával — tudtul adassék. *Werner Sándor* népfelkelő főorvosnak a király a háborúban teljesített kitűnő és önfeláldozó szolgálatai elismerésül a koronás arany érdemkeresztet adományozta a vitézségi érem szalagján.

— **Csapataink elkészülve várják az entente támadását.** A sajtóhadiszállásról jelentik: *Bardoiff* tábornok, a második hadsereg vezérkari főnöke egy újságírónak adott intervjújában a következőket mondotta: Most az egész harc vonalon nyugalom van. Csapataink a szokatlan kemény telet meglepően jól állották ki. Az egészségügyi viszonyok kitűnőek. Járványok nincsenek, nem bírták magukat megjéskelni. Csapataink hangulata szintén kitűnő. Az entente azzal, hogy visszautasította békeajánlatunkat, azt bizonyította be, hogy nagy erők állnak rendelkezésére. Kétségtelen, hogy tavasszal ellenségeink ezekre az erőkre támaszkodva igen nagy arányú offenzívát indítanak ellenünk, de elkészülten, bizakodva várjuk a legnagyobb erőfeszítésüket is.

— **Lemondott a Depositenbank megvádolt elnöke.** Bécsből jelentik: *Aranz József* dr. levelet intézett a Depositenbank igazgatójához, amelyben közli, hogy tekintettel az ellene emelt vádra, állásáról lemond, nehogy védelmében a bankra való tekintetek feszélyezzék. Előkelő bécsi pénzügyi körökből vett értesülés szerint a bank

pénzügyi vezetője *Schönwald Gyula* osztrák tanácsos, a *Beitros* bankház prokuristája lesz.

— **Kik árusítják a városi élelmiszereket.** Jelentettük már, hogy március 8-án kezdetét veszi az aradi üzletekben a hatósági élelmiszerek árusítása. Az aradi kereskedelmi és iparkamaránál százhetvenöt kereskedő jelentkezett, akik hajlandók a város által kiutalt élelmiszereket a tanács határozatainak pontos betartásával árusítani. A kamara tegnap tette át az utólagosan jelentkezett és késésüket igazolt kereskedők pótnévsorát és *Exterde Kálmán* báró helyettes főszámvevő, aki a legnagyobb ambícióval, késő estig dolgozik az átmenet nehézségeinek leküzdése ellen, ezt a nevsort áttette az aradi rendőrbíróhoz annak megállapítása céljából, hogy mely kereskedő cégeket ítéltek el már maximális ár túllépése miatt. Ezek a cégek ugyanis nem árusíthatnak a város élelmiszereiből. Ezeket a cégeket a közéleti miniszteri hivatal rostálja ki és ebben a munkában a kereskedelmi és iparkamarának nincs része. Értesülésünk szerint legalább negyven kereskedő fog kimaradni a rendőrbíróhoz közlése alapján a kamara által összeírt névsorból.

— **Összeírják Aradon a zsírkészleteket.** *Varjassy Lajos* polgármester felhívja a város lakosságát, kereskedőit, iparúzókat, raktárházak tulajdonosait stb. hogy akár a saját, akár idegen helyiségben őrzött zsír, zsírszalonna, hár, füstölt-, sózott-, és mindennemű szalonna készleteiket súly szerint jelen felhívás keltétől számított 8 napon belül Arad sz. kir. város élelmiszer hivatalában (Városháza I. emelet) írásban jelentésük be. A bejelentésnek tartalmaznia kell azt is, hogy a bejelentett mennyiségből hány személy nyer élelmezést. Figyelemzteti a város lakosságát, hogy a ki kívánt adatokat a 8 napi határidő alatt be nem jelenti, vagy nem a valóságának megfelelően jelenti be, a készletet eltitkolja, elrejt, vagy a hatósági ellenőrzést megghusítja, a m. kir. Miniszterium 42 7-1915. számú rendelete értelmében 2 hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Szükség esetén a

bejelentésre kötelezettek, készleteit, raktárait és üzleti könyveit kiküldöttéi által meg fogja vizsgáltatni.

— **Az aradi borbély- és fodrászmesterek** kedden este tartott szakosztályi közgyűlésükön arra való tekintettel, hogy vendégeiknek legalább 60 százaléka katonai szolgálatot teljesít, s tekintettel arra, hogy abonens-vendégeik száma is teljesen lepadt, pedig ezek előfizetési adták meg üzleti életük alapját, míg a futóvendégek és idegenek alig számbavehető jövedelmet juttattak, s tekintettel arra is, hogy katonai kórházak házilag szolgáltatják ki magukat s így jövedelmük általában megcsappant, továbbá tekintettel arra, hogy az üzemben szükségelt üzleti és kozmetikai cikkek beszerzési nehézsége és azok árának rendkívüli emelkedése (pl. a szappan 65 dekás darabjának ára 90 fillérről 16 koronára szökött fel; a szeszilélek ára 600 százalékkal emelkedett), valamint a fehérművek előállítás és tisztántartása szinte lehetetlen, s végül tekintettel arra, hogy nyílt üzletet kénytelenek tartani lehetőleg forgalmas helyeken s az ezek magas bére után kivetett adóikat a felszólamlási bizottság megcsappant üzemből adóra sem redukálta méltányosan vagy egyáltalán, elhatározták, hogy az évi március hó elsejétől fogva üzleteik kiszolgálási árát 80 százalékkal felemelik, úgy ahogyan azt már más városokban régebben megtették.

— **Keményített gallért és közelít legkönynyebben lehet mosni a szab. Aerowash légnomású mosógéppel.** Gyakorlati bemutatás csütörtök délután 4 órakor. *Magyar Ferenc* gazdasági gép üzletében Arad, Zrínyi-utca 6. Főraktár Aerowash légnomású mosógépvállalat Budapest VII., Erzsébet-körút 32. A gép ára 24 korona. 861

— **Keresk. szakoktatás.** (Magántanfolyam felnőttek részére.) Márciusban új négy havtanfolyam veszi kezdetét. Beiratkozás *Lázár Vilmos*-u 2. 1461

— **Onkeresomagoló Kerpelenél.**

MOZGOKEP SZÍNHÁZ.

A fekete szivárvány.

(Az első *Medgyaszay* film az Urániában.)

Medgyaszay Vilma a modern művészi élet egyik legkimagaslóbb alakja ma filmen mutatkozik be. Mi akik *Medgyaszay* moziszepléséhez nagy reményeket fűztünk, meglegedetten várjuk tapsra kezünket. *Medgyaszay* túl tette magát a nehézségeken, amelyek a kabaré színpadját a filmszínháztól elválasztják. A könnyedség és a charme, ahogyan ezt öslekedte, legfinomabb vonatkozásaiiban is speciálisan a *Medgyaszayé*. *Bajos* feje kedves látvány, különösen a közeli felvételeknél.

A négy felvonásos dráma egy vakságban sanyilódó szép leány majd később asszony szomorú történetét tárja elénk. Érdekes, izgalmas helyzetek, meglepő fordulatok teszik értékessé szüszéjét. A film nevezetességei közé tartozik többek között az is, hogy gonddal, stílus érzéssel kiválasztott gyönyörű plein air felvételek sorakoznak egymásután. *Medgyaszay* partnere *Sonlay Artur*, egy tudós orvos, illetőleg férj szerepében komoly, nagyszerű alakítást mutat be. *Vándory Gusztáv* egy szerelmes festőt játszik könnyedséggel. A filmnek őszinte sikere volt s illetékesek részéről hangzott el az a vélemény, helyesebben: sóhajtat, hogy *Medgyaszay Vilma*t mihamarabb viszonyt kell látnia a mozivászonon.

Tökéletes a rendezés, mely *Kertész Mihály* nagystílusú munkája, a kivitel tekintetében pedig a magyar filmipar büszkén tekinthet új diadalára. A közönségnek ismét alkalma lesz magyar művészetben gyönyörködni és ez a mai világban már magában is jelentős eredmény.

* **A kétéltű asszony.** (Szenzációs premer az Apollóban.) A kinematográfia fejlődése áttuomította a mozi publikumának ízlését. Valamikor lehetetlen detektívdrámák hatásadászó trükkjei foglalták le a közönség érdeklődését, míg most határozottan a lélektani alapokon nyugvó drámák iránt fordult a publikum figyelmé. Ma is ezt tapasztaltuk az Apolló-pre-

FOG- kővek, aranyból, sötét arany és ezüst amalgamból és a fog színevel azonos porcelánból.

FOG- koronák, hidak, egész fogorvos szájpadlás nélküli aranyból, platínából vagy porcellánból.

FOG- kővek eltávolítása, fogak fehérítése és hibás fogorvos állapota, valamint kiváltása.

FOGHUZAS. Tizenhét éves fogtechnikai gyakorlatom, amelyből mint Berlin, Lipcse, Brüsszel és Londonban, nemkülönben Amerikában a legkiválóbb fogorvosoknál mint asszisztens működtem, továbbá tekintve azt, hogy műtermem a mai kor legkiválóbb műsereivel van felvértezve, és az általam adott garanciát nyújtom, hogy még a legkiválóbb esetekben is a legteljesebb mértékben megfelelek.

JACOBI GYULA vizsg. fogtechnikus Szabadság-tér 4. Bejárat Eötvös-utca 17. Telefon 757. szám.

merjén. A „Kétlelkű asszony” bemutatójára az utolsó helyig elkelt minden hely s a nagy-számu közönség feszült figyelemmel kísérte az irodalmi nivón álló és sok művészi erővel föl-épített drámát, amelynek mesesszerűsége az orvosi tudomány merész kísérleteinek rejtelme-ként állítja oda egy finom női lélek eldurvulá-sát, teljes felborulását. A „Kétlelkű asszony” misztikus lelki élete szinte ránehazodik ide-geinkre s visszafojtott lélekzettel lessük az események meglepő fordulatát. A címszerepben Clara Kimball-Young, a nagyszerű moziéltár tökéletes, finom alakítást nyújt. A premier publikuma elragadtatással nyilatkozott a bemu-tatott filmről, amely még esütörtökön kerül vettéere.

* **Mister Robinson** — vasárnap az Er-szobát mozgó-színházban. Mister Robinson azon filmek egyike, amelyek minden képze-letet felülmúlnak, megszűnik az ember gon-dolkodni, néma szemlélője lesz az előtte le-pergő eseményeknek. Egy kinoset termő bá-nyáért folyik a harc Mister Robinson e szil-árd akaratu férfi és a pénzsóvár trószit között. A rettenetes, idegizgató küzdelemben Robinson mint egy szilárd szikla áll még akkor is, ami-kor a trószit fejedelmének hugával a gyönyörű Gladisszal a véletlen összehozza. A rettenetes harc, melynek hullámat előtűnk csapkodnak Robinsonra győzelmesen végződik s nem csak az aranybánya, hanem a szépséges amerikai miss is, akit a törhetetlen férfi meghódít. A nagystilű kép a második felvonásban éri el fénypontját, amikor egy irtózatos orkán tom-bel, pusztít erős gátakat, Robinson kunyhóját is tönkretesz. Ehhez hasonló nagystilű jelenet filmen még soha nem létezett. A harmadik felvonásban győzelmeskedik Robinson akarat-ereje és nem csak a bányák, hanem a szép-séges miss Gladys tulajdonosa is lesz. Leg-közelebb a Királytigris.

A szorokszertesert lelei:
Rudnyánszky Endre távollétében
Stauber József.

NYILTÉR.

(Az ezen rovat alatt közöltakért nem vállalunk felelősséget.)

Uránia

Csütörtöktől — vasárnapig

Medgyaszay Vilma

I. filme:

A fekete szivárvány.

Mese 4 részben.

Számosított jegyek a mozi irodájában.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1917. március 1-én esütörtök:
O) Bejárt. G) Bejárt.

Végre egyedül.
Operetta.

Kezdete 7 órakor.

Fényképészeti szakmában teljesen jártas.

fényképész, állást keres.

M több évi gyakorlattal bír és ezen a téren mint ügyvezető is működött, és szaki képessége

Ön a kiadóhivatalban. 1448

Viszonteladók figyelmébe!

Chocoládé, cacao, Chocoládé-bonbonok és cukorka árak lerakata: 461

Gábor Miklós

Arad, Andrassy-tér 18. Salacz-u. sarok. Helyi és vidéki telefon: 10-59.

Nyomtatványok

csinos kivitelben készülnék az Aradi nyomda részvénytársaság nyomdájában.

Raffiát pótló

szőlőkötözésre kiválóan alkalmas elsőrendű svéd papirból készült fonalat gyárt s

„HUNGARIA”

aradi pamutárugyár r. t. Mintázott ajánlatok készséggel küldetnek. 1451

Rézgálic

garantált 98%-os

eladó.

Bővebbet szíveségből

Fehér Zsigmondnál

Arad, Szabadság-tér 10. Baloldali I. emelet. 1411

240—1917.

Galsai körjegyzőtől.

Hirdetmény.

Alulírott körjegyző ezennel közhírré teszem, hogy Galsa és Muszka községek határában fekvő s egyes szőlőtulajdonosok tulajdonát képező szőlőterületű kimutatás a körjegyzői irodában közszemlére kitéve van azsal, hogy azt minden érdekelte f. év március hó 8-áig betekinthei s netáni észrevételeit megteheti — a kiosztásra kerülő rézgállora való tekintettel. Galsa, 1917. február hó 27.

Török Zoltán, körjegyző.

1420

APOLLO mozgószínház.

Március 1-én, csütörtökön az amerikai WORLD-filmgyár remeke **ARANY-SOROZAT:**

Kétlelkű asszony

Misztérium az életből 3 fejelet. Főszereplő: OLARA KIMBALL-YOUNG. Az előadások 8, 1/7 és 1/9 órakor kezdődnek és nem folytatólagosak. Jegyek előre válthatók délelőtt 1/11—12 óráig a pénztárnál.

író-, sokszorosító- és számoló gépek

Minden rendszerű

valamint ezekhez

minden kelléknek: szalag, szénpapír, papír, vias lap, sokszó osító fos-ték stb. csakis elsőrendű minőségben való eladása.

Internationális műszerész-javítóműhely

minden néven nevezendő mechanikai gépekre s. m. író-, számoló-, sokszorosító-gépek, ellenőrző órástárak gramofonok, fejezetek, s. b. szakszerű vese-tés mellett, letárolással, utianyvo- araban e-an-dezve. Állandó gyors- és gépiro-iskola. Irasmunkák, sokszorosítások vállalása

ZIFFER és HOLLÓ cégnél

ARADON, a főpostával szemben.

Apró hirdetések:

Levelezés.
 „Márton”
 levele van a kiadóban. 1457
 „Uradaiml bérlet”
 feljére levél van a kiadóban. 1458

Oktatás.
 Eine deutsche dipl. Lehrerin
 wünscht Lektionen zu erteilen. Näheres
 i. d. Administration. 1449

Alkalmazást keres.
 Pincérlányok
 afánközik gyakorlattal bíró nő már-
 eina 15-re. Leveléket Horváth nevre a
 kiadóba tér. 1446

Magános orvós
 elvállal szép, tiszta helyiséssel minden-
 féle megbízást, szándékát. Cim a
 kiadóvatalban. 1450

Szabad idővel rendelkező
 könyvelő foglalkozást ohajt. Megkeresé-
 sek „Vizka” jelűre kiadóhivatalba ké-
 retnek. 1455

Kiadó irodában
 vidéki jegyzői irodába ajánlások. Cim a
 kiadóban. 1456

Arva orvosság
 irodal foglalkozást keres. egy hónapig
 díjtalanul foglalkozik. „Török” jelűre
 a kiadóhivatalban. 1442

Alkalmazást nyer.
 Kiszolgáló leány
 alkalmazást nyer Krausz Paulán könyv-
 kereskedésében. 1447

Szabad.
 a rövid és szövevényes járás.
 azonnali belépésre ke estetik Engel és
 W. ház nagykereskedő céghez, Békescsa-
 bára. 1459

Cyces mankórés-kiosztó
 felvételik Pelter Teréznel, Forray-utca
 4. sz. 1456

Kő hában gyakorlott
 szakácsnő vagy kőzileány kerestetik. Cim
 a kiadóban. 1394

Hudmentes
 fiatalember, e-otieg nyugdíjas vasutas
 raktárnoknak kerestetik. Cim a kiadó-
 ban. 1408

Ellátás.
 Tanulmányait végző orvosty
 intelligens családnál teljes ellátást keres.
 Ajánlatokat ármegjelöléssel a kiadó-
 hivatalba kér. 1381

Lakást keres.
Lakás
 4-5 szobás, megfelelő melléképítmények-
 azonnalra vagy később április elejére
 ke estetik. Cim ket a kiadóhivatalba. 1382

Hajós l-ró
 vagy előbb is egy modern 4-5 szobás
 lakást keres. A ajánlatokat Aradmegyel
 Gazd. Egyesület, Tel fon 438. 1440

Ingatlan.
E adó
 Knésich Károly-utca 9. számú ház 4 szo-
 bás lakással, májusra beköltözhető. 1444

Ház
 a Fő térhez közel egy emeletes bérház,
 10 évig adómentes. Cim a kiadóban. 1301

Két emeletes bérház
 belvárosban, amelynek mintegy 300 □-let
 kitévő udvara, eseti-ges beépítésre felelős
 alkalmas, szabad kézzel eladó. Bővebbet:
 Dr. Lukácsy Lipót ügyvédnél. Arad, For-
 ray-utca 2/a. 1418

Domb-utca 2.
 számú jól jövedelmező ház eladó. Bő-
 vebbet ugyanott. 1414

Egy emeletes bérház,
 teljesen jókarban tartott, 10 lakással, el-
 ado. Széi-utca 2/b. 1425

Magán-ház
 2-3 szobás lakással és kerttel, bérbe ke-
 resek. Árterületét telefon 766 kérék. 1437

Domb-utca-utca 2. sz.
 egy utcára szelő ház, szabadkézzel el-
 ado. 6342

Üzletek.
Azonnal eladó
 a város leforgalmas helyén, egy 16-
 foralmu cukorkakészítő. Cim a kiadó-
 hivatalban. 1985

Üzlethelyiség kiadó
 Szabadság-tér 5-6 szám. Bővebbet Ham-
 mer Vilmos villanyműszerésznel. 1928

Vétel és eladás.
Egy fehér gyermekkesz
 eladó. Cim: Illés-utca 40/b. 1448

Vessék
 bármilyen pezsgős dugót 30 filléért da-
 rabját. Vidékre utánvételes csomaggal
 küldhetik. Krausz Henriknél Arad, Bocskay-
 tér 2. 1405

Bevezetés miatt
 Krieger G. öry építkezést szabó-
 mestert keres férfi ruhák raktárát,
 valamint aje-erőruját szabad ké-
 zű eladja. Hegykereszti út 60. sz.,
 1412. házszám miatt. 1412

Vessék
 a legmagasabb árban uraknál levett férfi
 ruhát, mindenféle egyenruhát valamint
 használt butort. Vidékre is megyek. Bleier
 Ignác Bocskay-utca 1. 761

Könyveket
 és egész könyvtárakat vesz Deák Béla
 könyvkereskedése és modera amárváriuma
 Forray-utca. Telefon 302. 871

Vessék
 koronázási bérteket és egész gyűj-
 teményeket. Könyvtárakat és egyes köny-
 veket. Kerpel könyvkereskedés. 901

Egy világ háznál egyenruha
 24, 10 éves motor eladó. Bővebbet az Arad
 Közlöny kiadóhivatalában.

Különféle.
 Mindenemű 200- és hajápolást,
 arcmaszkot, hajfestést csatolók. Alka-
 matlan hajszálakat aráról és karról, ki-
 tűző „Tuka” szeremmel végleg eltávolít-
 tok. Utánvételes kizárva, a szert vidékre
 dískréten küldöm. Weisz Katalin Erzsébet
 dískréten 18. l. em. ajtó 6. 275

Faj tiszta
 kim orosz agrár kereskedik párosítás cé-
 jából. Cim a kiadóban. 1862

Stearin és Parafin gyertya
 nagy választékban, olcsóbb mint bárhol.
 Oligretta híslmi nagyban és kősznyben.
 Naponként friss

élő halak.
 Minden csütörtökön nagyobb mennyiségű
 hal érkezett a nagy választékban áll a
 közönség rendelkezésére a amennyiben a
 közönség halásztevéjét nálam szerzi be,
 úgy minden beten gondoskodni fogok,
 hogy megfelelő mennyiségű halat kapjanak.

Fagymát, tormát, zöldsgérelét,
 dughagymát és nagyobb mennyiségű,
 egyenesen Makórol szállítva, mindenféle
 gyümölcs és dílgymölcsöt
 szállítok méltányos árban. Vidéki rendelé-
 sek egész ellenében azonnal küldetnek.
 Szives pártfogást kér

Luttvák József
 Asztalos Sándor-utca 8. 790

Viszketegséget
 rüht, sömört legbiztosabban
 elmu-
 lasztja a **Barna zsír.**
 Kis tégey K 1.00, nagy tégey
 K 2.—, családi adag K 9.—,
 utasításokkal rendelhető: Dr. Flosch
 E. «Korona» gyógytáraból, Győr.
 7 87

„VICTORIA” Takaré- és Hitelintézet mint Részvénytársaság ARADON.

Meghívás.

Az intézet alapszabályainak 17. §-a értelmében az intézet helyiségében Aradon (József fő-herceg-ut 2. szám) 1917. évi március hó 11. napján délelőtt 11 órakor tartandó

XXIX. évi rendes közgyűlésre

a t. részvényes urak tisztelettel meghivatnak.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság jelentése és az 1916. évi zármérleg megállapítása.
2. A tiszta nyereség felosztása iránti határozathozatal.
3. Két igazgatósági tag megválasztása.

A személyesen vagy meghatalmazott által a közgyűlésen résztvenni óhajtó t. részvényesek ezennel felhíretnek, miszerint az alapszabályok 22. §-a értelmében a köz vülésen való részvételüket és illetve megbízotti minőségüket az igazgatóságnál a közgyűlést megelőzőleg legalább 24 órával bejelenteni sziveskedjenek.
 Arad, 1917. február hó 26-án.

Az igazgatóság.

"VICTORIA" Takaré- és Hitelintézet mint Részvénytársaság ARADON.

Vagyon. Mérleg és vagyonkimutatás 1916. évről. Teher.

	K r o n a	K r o n a		K r o n a
Készpénz		54839-84	Alaptőke: 12500 darab részvény á 200 korona	2500000
Más pénzintézeteknél elhelyezett tőkék ...		738-316 70	Általános tartalékalap	1000000
Leszámitolt váltók		11577-15 62	Külön tartalékalap	960605 86
Jelzálogköcsönök		2069830 -	Nyugdíjalap	854515 41
Folyószámlai kölcsönök értékpapír- és jelzálogfedezettel és hadikölcsönletelek ...		8541158 04	Takarékpénztári betétek	22824218 28
Előlegek értékpapírokra		78629 -	Pénztári letétek	285707 07
Értékpapír társa:			Hitelezők	65260 44
400.000 kor. n. é. magy. kir. állami járadék kölcsön kötv. 6% ... á 96	884000		Tőkekamatadó	49247 18
800.000 kor. n. é. magy. kir. állami járadék kölcsön kötv. 5 1/2% ... á 90	270000		Fel nem vett osztalék	18290 -
800.000 kor. n. é. magy. kir. állami törlesztéses kölcsön kötv. 5 1/2% ... á 95	285000		Előre felvett kamatok	176307 20
400.000 kor. n. é. Pesti hazai első tak. pénzt. egyesület közs. kötv. 4% ... á 73	292000		Nyereség áthozat 1915. évről	87470 8
150.000 kor. n. é. Magyar korona járadék kötvény 4%	105000		Tiszta nyereség	864018 99
144.000 kor. n. é. Magyar korona járadék kötvény 4 1/2%	115200			
100.000 kor. n. é. Egyesült Budapesti Főv. Takptár záloglev. 4 1/2% ... á 88	83000			
200.000 kor. n. é. Magy. Leszámitoló és pénzváltó bank záloglev. 4 1/2% ... á 83	166000			
100.000 kor. n. é. Osztrák-Magyar Bank záloglevél 4%	90000			
50.000 kor. n. é. Magyar Agrár és Járadék bank záloglevél 4 1/2% ... á 83	41500			
50.000 kor. n. é. Magyar Agrár és Jár. bank vasuti kam. kötv. 4% ... á 73	36500			
25.000 kor. n. é. Magyar Általános Takptár záloglevél 4 1/2% ... á 73	18250			
24.500 kor. n. é. Hazai Bank r-t. Budapest kam. kötvény 4 1/2% ... á 83	20385			
20 darab Osztrák Magyar Bank részvény	86000			
Különféle pénzintézetek, keresk. és iparvállalatok részv. névértékben	242850	2185635		
Tulajdon ingatlanok:				
Intézeti ház Aradon József főherceg-ut 1. szám	220000			
Intézeti ház Aradon József főherceg-ut 2. szám	130000			
Fiókinvézeti ház Kisjenőn	50000			
Fiókinvézeti ház Borosjenőn	60000			
Fiókinvézeti ház Világoson	14000			
Egyéb eladó ingatlanok	224477 78	698477 78		
Leltár		10000 -		
Hátralékos kamatok		27175 8		
		28069635 78		28069635 78

Baicu Sebő, a. k.
vezérigazgató,

Arad, 1916. december hó 31-én.

Papp Ilés, a. k.
könyvvelő.

Az igazgatóság:

Vellcu Mihály, a. k.

Ciorogariu R. Roman, a. k.

Dr. Ciacian Miklós, a. k.

Trutia Péter, a. k.

Dr. Pop C. István, a. k.

Dr. Demian Aurel, a. k.

Vallan Traján, a. k.

Secula Axent,
hadnagy.

A felügyelő-bizottság:

A fenti számlát megvizsgálva helyesnek találta:

Dr. Ispravnic Sever, a. k.

Dr. Ardelean Cornel, a. k.

Dr. Német János, a. k.

Givulescu Prokop, a. k.

Dr. Vessa György, a. k.

A felügyelő-bizottság jelentése.

Tisztelt Közgyűlés!

A kereskedelmi törvény és az intézet alapszabályainak megfelelőleg, az 916. üzleti év folyamán megtartott üléseinkben több ízben megvizsgáltuk intézetünk összes üzleti ágait úgy a központban, mint kisjenői, világosi és borosjenői fiókinvézeteinknél és mindenütt példás rendet és pontosságot találtunk.

Megvizsgáltuk és összegegyeztettük a mérleget, a nyereség és veszteség számlát a leltárakkal, fő- és segédkönyvekkel és a könyvkivonatokkal és mindezeket helyeseknek állapítottuk meg.

Ezek alapján elfogadjuk az igazgatóságnak a K. 401489/34 tiszta nyereség felosztására vonatkozó, valamint a többi indítványait és ezeket a tisztelt közgyűlésnek elfogadásra ajánljuk.

Kérjük ezután a tisztelt közgyűlést, miszerint az 1916. évre úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelő-bizottságnak a felmentvényt megadni sziveskedjék.

Arad, 1917. február 26.

1422

A felügyelő-bizottság:

Dr. Ispravnic Sever, a. k.

Dr. Ardelean Cornel, a. k.

Dr. Német János, a. k.

Givulescu Prokop, a. k.

Dr. Vessa György, a. k.